

Förskolors & skolors nyttjande av grönområden

- En fallstudie i Nacka kommun

Jenni Nordström

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Degree Project in landscape planning, 30 hp
Masterprogramme Urban Landscape Dynamics
Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU
Alnarp, 2012

Sveriges Lantbruksuniversitet
Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds-
och jordbruksvetenskap
Område för landskapsarkitektur

Förskolors och skolors nyttjande av grönområden

- En fallstudie i Nacka kommun

Preschools and schools use of green spaces

- A case study in the municipality of Nacka

Jenni Nordström

Handledare: Märit Jansson, SLU, Landskapsutveckling

Examinator: Mats Lieberg, SLU, Landskapsarkitektur

Biträdande examinator: Caroline Hägerhäll, SLU, Arbetsvetenskap, ekonomi och miljöpsykologi

Omfattning: 30 hp

Nivå & fördjupning: A2E

Kurstitel: Degree project in Masterprogramme Urban Landscape Dynamics

Kurskod: EX0377

Program: Masterprogramme Urban Landscape Dynamics

Ämne: Landskapsplanering

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: Maj 2012

Omslagsbild: Författarens egen illustration

Foton/illustrationer: Författarens egna foton/illustrationer om inget annat anges

Serienamn: Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten, SLU

Elektronisk publicering: <http://stud.esilon.slu.se>

Nyckelord: Närnatur, grönområden, utomhuspedagogik, utomhusverksamhet, skola, förskola, hinder, karaktär

Sveriges Lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap

Område för landskapsarkitektur

FÖRORD

Den här studien är i samarbete med Nacka kommun. Under hösten 2011 praktiserade jag på Nacka kommuns parkavdelning. Här kom jag i kontakt med Nina Granath och Liselott Eriksson. Vi kom fram till att jag skulle vidareutveckla projektet "Kartläggning av förskolors och skolors användning av grönområden i Nacka". Projektet kartlägger viktiga grön-, strand- och vattenområden som förskolor och skolor använder på olika sätt, vilket belyser folkhälsoperspektivet och barnperspektivet i Nackas grönplan och kustplan. Syftet med den här studien är att ta reda på vilka kvalitéer hos ett grönområde som stödjer utomhusvistelse ur förskolans och skolans perspektiv samt att ta reda på andra faktorer som kan hindra besök av grönområden.

Ett stort tack till Märit Jansson, min handledare som väglett och hjälpt mig genom arbetets gång. Jag vill även rikta ett tack till Liselott Eriksson som fungerat som en extra handledare på Nacka kommun och som bidragit med sin erfarenhet. Nacka kommun gav möjlighet till samarbete och jag vill även tacka er för detta. Jag vill också tacka förskolan och skolan och dess pedagoger för att jag fick möjlighet att ta del av deras erfarenheter. Utan deras samarbete hade studien inte varit möjlig.

Jenni Nordström

SAMMANFATTNING

Det här examensarbetet är utfört vid Sveriges Lantbruksuniversitet. Undersökningen har sin utgångspunkt i ett samarbete med Nacka kommun. Det övergripande syftet med studien har varit att få en förståelse för vad som påverkar förskolors och skolors användande av grönområden. Grönområdets kvalitéer som stödjer utomhusvistelse ur pedagogers perspektiv har undersökts och andra faktorer som kan påverka och styra användandet av utomhusmiljön. Ett annat syfte har varit att undersöka vad inom forskning och ramverk som stödjer utomhusmiljön som ett komplement till inomhusundervisning. Ett av målen med studien har varit att ge övergripande förslag på förbättringar som kan underlätta och förbättra utomhusvistelse för skolor och förskolor. Studien är av kvalitativ art och grundar sig i en fallstudie i Nacka kommun på Sicklaön. Fallstudien består av intervjuer med pedagoger på en förskola och en skola samt fältinventeringar av de utomhusmiljöerna som nämnts under intervjutillfällena.

Med utomhusvistelse finns möjligheter och positiva aspekter som bidrar till barns utveckling. Det krävs dock ett intresse och kunskap för att skapa naturmöten av god kvalité. Forskning visar att utomhusvistelse kan bidra till att uppnå förskolors och skolors mål, något som även framkom i den här fallstudien. Enligt de intervjuade bidrog utomhusvistelse med att uppnå målen och i vissa fall var utomhusvistelse nödvändigt. Flertalet beskrev de positiva aspekterna med nyttjandet av utomhusmiljön såsom att motoriken utvecklades, leken blev bättre och det sociala samspelet förbättrades både mellan barn samt lärare.

Många av de upplevda hindren som framkom i studien i och med besök av grönområden såsom trafik, antal personal per barn/elev och närheten till naturen har direkta kopplingar och påverkas av varandra. Deras gemensamma nämnare är brist på säkerhet. Säkerheten är

troligtvis det största hindret för besök av grönområden och i val av grönområden. I den här fallstudien finns grönområden relativt nära skolan och förskolan. För långt avstånd till grönområden ansågs dock vara ett problem. Men det var inte endast avståndet i sig som var ett problem utan att det fanns för lite ”riktig natur” i närområdet. Här spelar även grönområdets karaktär in. Studien påvisar om att det finns en koppling mellan ledningens stöd, en tydlig målsättning, personalens intresse och engagemang samt huruvida personalen är nöjd med tiden för utomhusvistelse. En otydlig målsättning, pedagogers ointresse och en ledning som inte stödjer kan då också fungera som hinder.

Förutom att grönområden som upplevs som säkra värdesätts så uppskattas naturpräglade grönområden. Variationsrika grönområden med fler karaktärer eller element ses som positivt. Här är den vilda och den artrika karaktären att föredra. Av vikt är dock att alla olika typer av miljöer finns representerade i närområdet.

En förhoppning är att arbetet kan fungera som ett underlag och som en inspirationskälla för kommuner, förskolor samt skolor. Bland annat behövs en ökad kommunikation mellan lärare, ledning, föräldrar och kommuner för att se vad som bör prioriteras och vilka åtgärder som är möjliga genomföra för att möta förskolors och skolors behov av en god utemiljö.

SUMMARY

This thesis is conducted at the Swedish University of Agricultural sciences. The study is made in collaboration with the municipality of Nacka. The overall purpose of the Master thesis has been to gain an understanding of what affects the use of green areas in schools and preschools. Qualities of green areas that support outdoor stays, out of teachers perspective, has been studied as well as other factors that may affect and control the use of the outdoor environment. Another purpose has been to explore what within research and frameworks that support the outdoor environment as a complement to indoor education. An objective has been to provide overall suggestions of improvements, which can facilitate and improve the outdoor stay for schools and preschools. This thesis is a qualitative case study in Nacka municipality on Sicklaön. The case study consists of interviews with teachers in a preschool and in a school as well as field surveys of the outdoor environments mentioned during the interview sessions.

Teaching in the outdoor environment provides opportunities and positive aspects, which contribute to children's development. Interest and knowledge is however needed in order to create nature encounters of good quality. Research shows that the use of the outdoor environment may contribute to the realization of preschools and schools goals. This was also the case in this study. The interviewees claimed that the use of the outdoor space contributed to achieving the goals. Majority of the interviewees described the positive aspects of using the outdoors and mentioned that the motor skills evolved, the play got better and the social interaction between both children and teachers was improved.

Many of the perceived barriers apparent in this study, such as traffic, number of staff per child / student and closeness to nature are directly linked to, and affected by each other. Their common denominator is a

lack of security. Security is then probably the biggest obstacle when visiting parks and when choosing which green area to visit. There are green areas nearby the school and preschool in this case study. The distance to green areas was though considered a problem, but the distance as such was not the only problem, but rather the lack of "real nature" in the surrounding area. The characteristics of the green areas are then also of importance. A connection can be found between the supports of the management, a clear objective, the staff's interest and whether the staffs are satisfied with the time they have for using the outdoors environment. Vague goals, teachers' disinterest and a lack of support from the management can also act as hinders.

Preschool and schoolteachers value green areas, which are perceived as safe. Other qualities that are appreciated are nature characterised green areas. Green areas with a great variety with several characteristics or elements are seen as positive. The wild characteristic and the specie-rich characteristic are preferable. Of importance is however that all types of environment are represented in the surrounding area.

This study can hopefully act as a source of inspiration for municipalities, preschools and schools. There are amongst other things a need for increased communication between teachers, management, parents and municipalities in order to figure out what should be prioritized and which actions that are possible to implement to meet preschools and schools needs of a good outdoor environment.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INTRODUKTION	1
Bakgrund	2
Syfte	3
Avgränsning	3
 BAKGRUNDSSTUDIER	 4
Utomhusvistelse som ett komplement till undervisningen	4
Faktorer som hindrar eller styr användandet av grönområden	6
Kvaliteter hos grönområden som stödjer utomhusvistelse	7
 MATERIAL OCH METOD	 10
Urval	10
Nacka i stort	10
Genomförande	10
Kartor över fallstudieområdet och dess placering	11
Intervjuer	12
Intervjuform	12
Konstruktion av frågeformulär	12
Genomförande	13
Analys	14
Fältinventeringar	15
Genomförande	15

Refererad natur	15
Kartor över grönområden som besöks	19
RESULTAT	21
Sätt och frekvens för besök i naturen	21
Anledningar till att besöka naturen	22
Hinder för besök och användande av naturen	24
Kvaliteter hos grönområden som stödjer utomhusvistelse	28
Stöd och intresse av utomhusvistelse	33
DISKUSSION	35
Utomhusvistelse som ett komplement till undervisningen	35
Faktorer som hindrar eller styr användandet av grönområden	36
Stöd och intresse av utomhusvistelse	37
Kvaliteter hos grönområden som stödjer utomhusvistelse	38
Metodreflektion	40
Generalisering	41
REKOMMENDATIONER OCH SLUTSATS	42
REFERENSER	44
BILAGOR	48

INTRODUKTION

Bakgrund

Av den totala befolkningen i Sverige bor cirka 85 procent i tätorter (SCB, 2010). Tätorter har i många fall vuxit fram genom skogslandskap. En stor del av skogsmarken finns emellertid ofta kvar och den har därför format många av de tätortsnära grönområdena. Under 1980-talet uppskattades det att mer än hälften av alla skogsbesök skedde i närområden, en siffra som troligtvis är ännu högre idag (Rydberg & Aronsson, 2004).

Vår tätortsnära natur är betydelsefull då närheten till naturen tydligt påverkar besöksfrekvensen. De som bor nära grönområden tenderar att besöka dem mer frekvent och ju mer tid som spenderas i natur eller parkmiljö, desto mindre påverkade blir människor av stress (Grahn & Stigsdotter, 2003). Studier påvisar även hur gröna miljöer påverkar oss när det kommer till mental trötthet. Att vistas i gröna miljöer, främst naturlika, kan bidra till återhämtning av mental trötthet som kan uppstå i urbana miljöer där informationshanteringen är mer ansträngande (Kaplan & Kaplan, 1998). Att vi blir mindre stressade i gröna miljöer visar sig genom att blodtrycket sjunker då vi vistas i naturområden medan blodtrycket höjs i urbana miljöer (Harry, 2003). Förutom grönområdets positiva inverkan mot stress så upplever människor generellt sig själva som friskare ju mer grönområden de har tillgång till i urbana miljöer där de bor (Maas m.fl., 2006). Våra levnadsvanor har ändrats vilket leder till mindre fysisk aktivitet och mindre fysiskt arbete. Fysisk inaktivitet orsakar 15 procent av vissa cancerformer, diabetes och hjärtsjukdomar. Idag är över en miljard vuxna i världen överviktiga (WHO, 2002). Närnaturen ger goda förutsättningar för friluftsliv vilket således främjar vår fysiska hälsa.

Det finns alltså ett tydligt samband mellan vår hälsa och närnaturen. Tätorters grönområden bör då säkras då de i och med förtätning och exploatering försvinner mer och mer. Andelen grönområden sjönk med 38 procent i svenska tätorter mellan 1980 och 1990 (Rydberg & Falck, 1999).

Människor som ofta besöker gröna miljöer som barn är mer benägna att besöka gröna miljöer inom gångavstånd från hemmet i vuxen ålder. Detta tyder på att vanan av utomhusträning som vuxen är kopplat till mönster som etablerades i barndomen (Ward Thompson m.fl., 2007). Det betonar vikten av att introducera naturen för människor i redan ung ålder. Alla barn får dock inte erfarenhet av naturen hemifrån genom till exempel sina föräldrar, och då kan pedagoger göra skillnad för dessa barn (Mårtensson, 2009). Skolan och förskolan fungerar därför som en arena som kan bidra till barn och ungas engagemang för miljö och utomhusvistelse.

Kroppsvikten ökar idag bland barn och ungdomar, framförallt i utvecklingsländer (WHO, 2002). De flesta barnen har relativt god hälsa, men det finns områden där utvecklingen inte ser positiv ut. Nackas Folkhälsorapport visar till exempel att antalet överviktiga samt feta elever i skolår fyra fortsätter att öka (Nacka kommun, 2008). Studier visar att risken för övervikt bland barn i urbana miljöer med hög befolkningstäthet minskar om de har tillgång till vegetation nära hemmet (Liu m.fl., 2007). Att stödja en aktiv livsstil hos ungdomar är angeläget och gröna miljöer kan bidra med detta. Idag finns det mycket forskning som ger belägg för den positiva effekten som utomhusmiljön ger barn. Resultatet av en studie visade hur barn i en Ur och skur förskola hade mindre frånvaro på grund av sjukdom än barn som spenderar mer tid inomhus på vanlig förskola (Grahn m. fl., 1997). Fredrika Mårtenssons analys visar hur barns lekar utomhus blir mer

vidlyftiga med ett högre tempo samt en mer spridd uppmärksamhet. Inomhus blir samspelet mer samlat och fokuserat och de vuxna organiserar och ger struktur till aktiviteterna (Mårtensson, 2009). Olika typer av utomhusmiljöer visar sig även påverka barns beteenden och utveckling. Främst naturlika miljöer verkar för barns utveckling. Motoriska och kognitiva förmågor utvecklas till exempel snabbare för förskolebarn med tillgång till naturområden jämfört med förskolebarn som brukar "vanliga" ytor med mindre vild vegetation. I naturområden skapas bättre samspel och mindre konflikter mellan förskolebarn samt leken är mer dynamisk (Grahn m. fl., 1997). Barn blir även mer kreativa och uppfinningsrika i sin lek på platser med mer vegetation än platser där vegetation saknas. Interaktion mellan barn och vuxna ökar på dessa platser (Taylor m. fl., 1998). Jansson har studerat vilka faktorer som påverkar lekplatsernas attraktivitet. Lekplatser som låg i direkt anslutning till naturområden användes mer än lekplatser som saknade vegetation. Lekturströning var av sekundär betydelse i de lekplatser som användes mest, vilket betonar värdet av gröna elementen för barns lekupplevelse (Jansson, 2009). För att använda sig av naturlika miljöer som verkar positivt för barn krävs ofta att närnaturen används då den egna gården kan sakna detta.

Att utnyttja utomhuspedagogik är ett sätt att använda utomhusmiljön som ett komplement till vanlig undervisning. Utomhuspedagogik har visat sig ge positiva resultat när det gäller barns utveckling. En studie visade att det är positivt utvecklande för barnen att vara med i skogsskötsel. Barnen lär sig genom att koppla det teoretiska till praktiska. En fördel är att det fysiska arbetet får igång kroppen (Gunnarsson & Palenius, 2004). Flertalet författare, till exempel Dahlgren och Szepanski, förespråkar utomhuspedagogik då de menar att fenomen tas ur sitt sammanhang när endast traditionell klassrumsundervisning används. Viss typ av kunskap passar bättre för utomhusundervisning (Dahlgren & Szczepanski, 1997).

Enligt Grahn är det två faktorer som är av stor vikt för barns utveckling och för att de ska kunna bygga upp en positiv självbild och en tilltro till den egna förmågan. En av faktorerna som krävs på förskolan och skolan är en rik utemiljö som erbjuder utmaningar och kreativitet. Den

andra faktorn är en stödjande omgivning (Grahn, 1997), i detta fall pedagoger och lärare. Här krävs det dels en förståelse för vilka typer av miljöer som barn föredrar och som bidrar till deras utveckling. Miljöns utformning spelar roll då den är avgörande för vilka lekar som utövas enligt (Grahn, 1997). Viljan att utöva aktivitet och socialt samspel påverkas av miljöns utformning, något som Axelsson Lindgrens studier visar. "Skillnader i lekaktivitet beror på en samverkan av skillnader mellan individer och skillnader i omgivningens utformning" (VI s 23). Att själv få välja miljö och aktivitet är av betydelse för att ens kreativitet ska utvecklas genom rekreativ lek (Axelsson Lindgren, 1990). Lek är viktigt för barn och bidrar till lärandet i både förskolan och skolan. Miljöns utformning kan följaktligen gynna barn och deras lärande. En studie visar att parker fyller en stor funktion för bland annat förskolor och skolor. Av de studerade organisationerna så upplevde 34 procent av dessa att de inte var ute så mycket som de ville. Orsaken till detta var att grönområdena hade fel utformning (Grahn, 1991). Tillgången till miljöer som tilltalar förskolor och skolor kan då öka utevistelsen.

I Janssons studier av lekplatser kom hon fram till att det är viktigt att beakta de vuxnas önskemål. Lekplatser används inte enbart av barn utan också av vuxna och besluten om att gå till lekplatser beror på deras val. Det finns ett behov av att anordna lekplatser så att de både vänder sig mot barn i olika åldrar och deras önskemål om äventyr samt de vuxna användarna och deras önskan om säkerhet (Jansson, 2009). Barn och vuxna kan således ha olika preferenser om vad som anses viktigt i ett grönområde. I en studie av skolskogar föredrog pedagogerna luftiga skogar med god uppsikt medan barnen föredrog snåriga områden där de kunde vara mer ifred (Bergquist, 2008). Pedagogerna var antagligen mer angelägna om säkerheten medan barnen ville dra sig undan och undgå att bli sedda. Det är något som påverkar förskolors och skolors användning av grönområden då det är pedagoger som tar beslut om vilket grönområde som ska besökas.

Nacka kommun har gjort en kartläggning av viktiga gröna-, strand- och vattenområden som förskolor och skolor använder på olika sätt vilket belyser folkhälsoperspektiv och barnperspektivet i Nackas grönsplan och kustplan. Detta då barns kunskap om miljön är betydande för

samhället då vuxna ofta saknar förståelse för barnperspektivet (Tallhage, 2000). Barn har enligt FN:s barnkonvention rätt till lek, rätt till en säker miljö, rätten att bli hörda och rätten att påverka planeringen av sin närmiljö (Fns konvention om barns rättigheter, 1989). Kartläggningen säkrar tillgången och tillgängligheten till grön-, strand- och vattenområden och är ett led i att planera efter barns och ungdomars behov (Nacka kommun, 2009). Kommunens intresse ligger nu i att fortsätta det här arbetet genom att få fler skolor och förskolor att använda sig av närnaturen. Detta på grund av de goda förutsättningarna naturen ger, både för barns hälsa och för barns lärande. Tillgången till en god utemiljö kan som nämnts innan påverka besöksfrekvensen. Enligt Nacka kommuns kartläggning användes vissa grönområden mer än andra (Nacka kommun, 2009). Hur kommer det sig att det är ett hårdare besöksstryck i vissa grönområden än andra och vilka kvalitéer innehar dessa? Kan det finnas andra faktorer än grönområdets utformning som påverkar besöksstrycket och användandet av grönområden? En trygg omgivning, som Grahn uttrycker sig, kan grunda sig i pedagogers intresse och kunskap om utevistelse samt utomhuspedagogik, vilket också kan påverka besök av gröna miljöer. Deras perspektiv är av intresse då det är de som i slutändan tar beslut om hur och när utomhusvistelse sker samt vilka grönområden som besöks.

Syfte

Undersökningen har två övergripande syften. Det första syftet är att ta reda på vilka kvaliteter hos grönområden som stödjer utomhusvistelse ur förskolans och skolans pedagogers perspektiv. Det andra syftet är att ta reda på vilka faktorer som hindrar eller styr användandet av grönområden i förskolan och skolan.

Ett syfte är även att undersöka vad inom forskning och ramverk som stödjer utomhusmiljön som ett komplement till inomhusundervisning.

För att kunna uppnå dessa syften ställs följande frågor kring förskolors och skolors användande av natur och grönområden:

På vilket sätt och hur ofta besöks naturen?

Varför besöks naturen?

Vilka hinder finns för användandet av naturen?

Vilka kvalitéer i grönområden stödjer utomhusvistelse?

Vad finns det för stöd och intresse av utomhusvistelse?

Ett mål med arbetet är att ge övergripande förslag på förbättringar som kan underlätta och förbättra utomhusvistelse för skolor och förskolor.

En förhoppning är att arbetet kan fungera som ett underlag samt som en inspirationskälla för kommuner och förskolor samt skolor.

Avgränsning

Arbetet avgränsas till kvalitativa intervjuer av pedagoger på en förskola och en skola. Detta på grund av tiden då analysarbetet av intervjuer tar lång tid. På skolan intervjuas lärare inom årskurs 1-6, tiden är även här en faktor. Barn och elever på förskolan och skolan intervjuas inte. I den här studien är det pedagogernas perspektiv som är av intresse.

Utomhusmiljön som ett komplement till inomhusundervisning

Förskolor och skolor kan besöka gröna miljöer av olika skäl, ibland ligger fokus på lek medan andra besök går ut på att flytta studierna från klassrummet till utomhusmiljön. Centralt i utomhuspedagogiken är att det finns utomhusbaserade inlärningsmiljöer som inte kan skapas i inomhusmiljöer och därför inte i klassrum. "Utomhuspedagogiken utgår ifrån ett erfarenhetsbaserat, handlingsinriktat bildningsideal som skapar många möjligheter till kontakt med natur, kultur och samhälle" (Dahlgren & Szczepanski, 1997, s 11). Utomhuspedagogik kan bedrivas i bland annat parker, på skolgårdar, i trädgårdar och i stadsmiljö. I den här studien ligger emellertid fokus främst på de gröna miljöerna. Utomhusmiljön ger en direktkontakt med materialet eller ämnet som behandlas i en autentisk miljö, vilket skapar aktivt deltagande enligt författarna (Dahlgren & Szczepanski, 1997).

NCU:s definition om utomhuspedagogik vid Linköpings universitet:

"Utomhuspedagogik är ett förhållningsätt som syftar till lärande i växelspel mellan upplevelse och reflektion grundat på konkreta erfarenheter i autentiska situationer".

"Utomhuspedagogik är ett tvärvetenskapligt forsknings- och utbildningsområde som bl.a. innebär:

- att lärandets rum flyttas ut i samhällsliv, natur- och kulturlandskap
- att växelspel mellan sinnlig upplevelse och boklig bildning betonas
- att platsens betydelse för lärandet lyfts fram" (NCU, 2012).

I Läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet från 2011 beskrivs skolans värdegrund och uppdrag. Skolan ska bland annat anpassa undervisningen till varje elevs förutsättning och behov. Här står det beskrivet hur olika vägar finns för att nå dessa mål, vilket tyder på att ett undervisningssätt inte är det ultimata för varje enskild elev. Skolan ska genom en varierad och balanserad sammansättning av innehåll samt arbetsformer främja elevers utveckling (Skolverket, 2011). Flertalet av skolans värdegrunder och uppdrag pekar på att utomhuspedagogik kan och även bör vara ett komplement till den vanliga undervisningen. Några av skolans mål presenteras nedan. Inom varje ämne har även lärarna mål som ska uppnås, dessa behandlas inte här.

"Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet. Särskilt under de tidiga skolåren har leken stor betydelse för att eleverna ska tillägna sig kunskaper. Skolan ska sträva efter att erbjuda alla elever daglig fysisk aktivitet inom ramen för hela skoldagen" menar (Skolverket, 2011, s 9). Både lek och fysisk aktivitet är områden som fungerar utmärkt i utomhusmiljö. Forskningen visar på hur lek utomhus har positivt effekt på barns utveckling och välmående ur flera aspekter (Grahm m.fl, 1997, Taylor m.fl., 1998). Att ge elever ett sammanhang, överblick och ett övergripande perspektiv är också skolans uppgift (Skolverket, 2011). Enligt utomhuspedagogiken blir klassrumsundervisningen abstrakt eftersom fenomen tas ur sitt sammanhang. Helhetsperspektivet går här förlorat medan utomhusvistelsen ger lärdom om omgivningen som helhet där fler sinnen används (Dahlgren & Szczepanski, 1997).

"Genom ett miljöperspektiv får de möjligheter både att ta ansvar för den miljö de själva direkt kan påverka och att skaffa sig ett personligt

förhållningssätt till övergripande och globala miljöfrågor” (Skolverket, 2011, s. 8). Elevers utvecklande av ett miljöperspektiv torde vara en fråga som inte enbart inomhusundervisningen kan ge utan som kan studeras i utemiljön. I skolans mål om varje elev står det att eleven ska visa respekt och omsorg om sin närmiljö och om miljön i ett större perspektiv. Vidare har skolan ett ansvar där varje elev efter genomgången grundskola ska ha:

”fått kunskaper om förutsättningarna för en god miljö och en hållbar utveckling”

”fått kunskaper om och förståelse för den egna livsstilens betydelse för hälsan, miljön och samhället” (Skolverket, 2011, s. 14).

Ett grundläggande mål i utomhuspedagogiken är att utbilda för varsamhet mot natur- och kulturmiljö samt att ta ansvar för allt levande (Dahlgren & Szczepanski, 1997).

I läroplanen för förskolan står det att både inomhusmiljön och utomhusmiljön ska användas. ”Barnen ska kunna växla mellan olika aktiviteter under dagen. Verksamheten ska ge utrymme för barnens egna planer, fantasi och kreativitet i lek och lärande såväl inom- som utomhus. Utomhusvistelsen bör ge möjlighet till lek och andra aktiviteter både i planerad miljö och i naturmiljö” (Skolverket, 2010, s. 7). Planerad miljö och naturmiljö betyder nödvändigtvis inte en miljö utanför förskolegården om detta är något som gården kan erbjuda. Förskolan ska dock inspirera barnen att utforska omvärlden och barnen ska få möjlighet att lära känna sin närmiljö (Skolverket, 2010) vilket då kräver att närmiljön utnyttjas.

Studier visar att utomhuspedagogik kan öka möjligheterna för att förverkliga de övergripande målen och att utomhusvistelse ibland är nödvändigt för uppfyllandet av målsättningarna. Bentsens med flera kommer i sin forskning fram till ett resultat som stödjer ”udeskolen” som ett komplement till den vanliga undervisningen. Studien visade även att kombinationen av ”udeskole” och vanlig undervisning eventuellt kan öka möjligheterna i att förverkliga de övergripande målen i det danska skolsystemet med betoning på hälsa, psykologiska och sociala perspektiv (Bentsen m.fl., 2009). Dessa studier behandlar danska skolor men liknande resultat har även framkommit i svensk

forskning genom en enkätundersökning av bland annat förskolor och skolor. Det framgick att utomhusaktiviteter var av stor vikt för att verksamhetens målsättningar skulle uppfyllas (Grahns, 1991). Att utomhusvistelse bidrar positivt visar även en studie av Szczepanski och Dahlgren. De pedagoger som deltog i studien upplevde att utomhusmiljön ökade möjligheterna för ett mer kroppsrelaterat lärande. Utomhusmiljön erbjuder olika sätt att lära som ett komplement till inomhusundervisning. En växelverkan mellan lärandet utomhus och inomhus ansågs som viktigt. Ett värde sågs också i autenticiteten, upplevelsen av fenomen i sitt naturliga sammanhang. Ett skäl till att vistas utomhus var enligt de intervjuade att kroppsrörelsen främjar hälsa och livskvalitet (Szczepanski & Dahlgren, 2011). Liknande resultat framkom i ett examensarbete. Motivation för utomhuspedagogik var att utomhuspedagogik möjliggör praktisk samt teoretisk kunskapsbildning, rummet för lärandet ändras och bidrar positivt. Användandet av utomhusmiljön gav positiva hälsoaspekter och ökade gemenskaps känslan hos barnen och personalen (Knutssons & Laestadius 2005).

Faktorer som hindrar eller styr användandet av grönområden

Som nämnts i bakgrunden så kan bland annat miljöns utformning påverka besöksfrekvensen. Men det finns andra aspekter som påverkar och hindrar användandet av utomhusmiljön på förskolor och skolor. En god utemiljö i sig själv leder inte automatiskt till förskolors och skolors nyttjande av den, det finns andra aspekter att beakta. I ett examensarbete har det visat sig att det största hindret för besök i naturen var personalbrist. Detta motsades dock då besöksfrekvensen inte hade någon direkt koppling till antal personal. Författarens åsikt är därför att det personliga engagemanget hos personalen är avgörande för om barnen kommer ut eller inte (Beck-Friis, 2003). Att personalens intresse är ett driv för uteverksamheten visade ett examensarbete gällande hinder och motivation för användandet av utomhuspedagogik av grundskolelärare (Knutssons & Laestadius 2005). Skolledningens inställning till utomhusundervisning kan även ha effekt på hur mycket pedagogerna undervisar i utomhusmiljö (Andersson & Davidsson, 2007). Ledningens inställning till undervisning utomhus kan således påverka pedagogers intresse och kunskap som i slutändan kan ha effekt på hur mycket pedagoger undervisar i utomhusmiljö.

Förskolor med natur nära besöker naturen oftare än förskolor med naturområden längre bort. Detta då vägen till naturen kan kräva mer personal beroende på sträcka och barnens ålder, barnvagnar kan till exempel krävas för de yngre barnen (Beck-Friis, 2003). Ett examensarbete av Knutsson och Laestadius visade hur transporten till ett grönområde sågs som problematisk då antalet personal per elev var för få (Knutssons & Laestadius 2005). Skolor och förskolor som utövar utomhuspedagogik i Danmark föredrog de mest tillgängliga miljöerna och då främst sin egen mark eller gröna områden i närhet av undervisningen (Bentsen, 2010). Dessa resultat påvisar betydelsen av närhet till grönområden. Säkerheten spelar här en central roll då flera trafiksituationer kan uppstå om avståndet till grönområden är längre. Betydelsen av närheten av ett grönområde var av stor vikt för organisationer såsom daghem och skolor enligt Grahn. Organisationens

personaltäthet, ekonomi, fordon, tidscheman med mera avgränsar hur ofta den enskilda kan besöka parker. Men tiden i sig avgör inte hur omfattande och konstruktiv fritiden blir enligt författaren. En persons eller organisations budget sätter ramar för tiden i parker, närheten till rekreation och rekreativa element är därför betydande (Grahn, 1991).

Förutom att avståndet, intresse hos personal, stöd hos ledningen och antalet personal per barn hindrar så finns andra faktorer som kan påverka. Väderlek, schematisk uppdelning av skoldagen, verifikation av måluppfyllelse, vanan, prestationskrav, utrustning samt pedagogernas erfarenhet av utomhuspedagogik kan också ses som hindrade faktorer enligt studier (Knutssons & Laestadius 2005, Andersson & Davidsson, 2007).

Johan Faskunger skriver i "Den byggda miljöns påverkan på fysisk aktivitet" att många studier gjorts som undersökt hinder till parkanvändande och rekreationsaktiviteter. Han sammanfattar hindren som tidsbrist, pengabrist, personlig hälsa, brist på information, transporter och tillgänglighet. Osäkerhet, brist på skötsel, dåliga faciliteter kan även hindra besök (Faskunger, 2007). Dessa resultat indikerar hinder på individnivå men kan ändå påvisa om faktorer som påverkar besök av grönområden av förskolors och skolor som organisation.

Kvaliteter hos grönområden som stödjer utomhusvistelse

Bentsen skriver att ett effektivt sätt att öka utbudet av "udeskolor" är att stödja lärare och skolor genom att utnyttja de gröna miljöerna bättre. Ett sektorövergripande samarbete mellan skolor, lärare, regeringen och yrkeskunniga inom park och landskap skulle kunna skapa detta. Han menar att utveckla kunskap om grönområden och deras användning är centralt i och med urbaniseringen (Bentsen m.fl., 2009). Bentsen har studerat "udeskolor" i Danmark med utomhuspedagogisk inriktning men detta är även något som bör beröra vanliga skolor utan en uttalad utomhuspedagogisk inriktning då också dessa gynnas av en god utomhusmiljö. Skulle goda utomhusmiljöer finnas kanske fler skolor och förskolor skulle utnyttja dessa. Men hur ser en rik och god utemiljö ut för barn och pedagoger?

För att få en förståelse för vilka gröna områden människor trivs i kan en mer generell beskrivning ge svar. För att vissa områden ska kännas trivsamma finns det några grundläggande krav. Kaplan beskriver hur ett område ska ha ett utseende som gör att människan kan förstå vilket slags område det är, att intresset fångas. Detta beskrivs som sammanhang. Att kunna orientera sig och se hur olika områden hänger samman, läsbarhet, är även av vikt. Komplexitet betyder att området ska fånga intresse under en längre tid, att ett grönområde fortsätter att vara spännande efter flera besök. Ett område ska också vara hemlighetsfullt vilket betyder att det ska finnas något att upptäcka runt knuten, området döljer något mer för besökaren. Områden med mer naturprägel har ofta alla dessa kriterier och är därför värdefulla (Kaplan & Kaplan, 1989). Andra kriterier som kan bidra till varför människan gillar vissa miljöer, förstår och gör dem till sina är landskap som stimulerar våra sinnesintryck. I landskap rika på strukturer, skuggor, linjespel, växling av färg, form och kontrast får vi detta (Ingvar, 1975, refererad till i Grahn, 1991, s 54).

Ett varierat landskap är också något som författaren till avhandlingen "Upplevda skillnader mellan skogsbestånd" betonar. Försökspersoner

fick vandra längs leder med olika grad av strukturell variation i form av skilda miljötyper. De miljötyper som ansågs trivsamma var de promenaderna som korsade fler visuellt olika miljötyper. Författaren menar emellertid att en alltför stor variation istället anses negativt. Det positiva sambandet mellan besökarnas uppskattning och skogens visuella variation är därför inte linjär. Studien visar också hur viljan att utföra skiftande aktiviteter höjs med en upplevelse av ökad variation mellan skogsbestånd (Axelsson Lindgren, 1990).

Det finns dock ingen exakt mall för hur ett grönområde där människor trivs ska se ut. Vilka miljöer människor föredrar och vilken attityd människor har gentemot en viss miljö beror på ett flertal faktorer. Människans livsstil, position i livscykeln, sociala stratifiering, sociala uppväxtmiljö, fysiska uppväxtmiljö och generationstillhörighet påverkar individens uppfattning av en god utemiljö (Järngren m. fl., 1981 refererat till i Grahn, 1991, s 48). Vad som är en god planering i ett område eller en stad fungerar nödvändigtvis inte heller någon annanstans. Områdets särprägel måste tas i beaktande när det kommer till planering. Om uterummet knyter an till platsen på ett historiskt och kulturellt sätt så underlättar det då människor får starkare band till platser som de till exempel kan namnge (Grahn, 1991).

En studie visar hur olika karaktärer underlättar skilda typer av aktiviteter. Det visade sig att Uppsala med en mängd olika parker med olika karaktärer gav organisationer en miljö med flertalet aktiviteter som de utnyttjar. I Lund finns ett sämre utbud av vissa karaktärer vilket har lett till att organisationer genomför färre utflykter där (Grahn, 1991). Dessa karaktärer som studerats har vidareutvecklats. Studier visar hur vi använder stadens gröna miljöer och vidare kom författarna fram till nio karaktärer som människor upplever i grönområden. Dessa fick namnen Artrik, Rofyllad, Rymd, Fest, Allmänningen, Lek/Viste, Kultur/Historia, Vild och Tillgänglighet (Berggren-Bäring & Grahn, 1995). Vissa av karaktärer har under senare år bytt namn och den sistnämnda karaktären, Tillgänglighet, valdes bort då den är svår att värdera då den påverkas av avstånd. Karaktärerna berör inte förskolor eller skolor direkt utan är mer generella med tanke på samspelet mellan aktivitet och naturområdeskaraktärer. Karaktärerna kan dock appliceras på

grönområden som förskolor och skolor nyttjar och ett antagande är att dessa grönområden gynnas av att innehålla vissa av karaktärerna. Besöksfrekvensen av parker beror inte heller enbart på den enskilda parken och dess karaktärer utan även på mängden grönområden i området och innehållet av karaktärer. Besöket av den enskilda parken kanske då även bero på övriga grönområden i området och utbudet av karaktärer.

Nedan beskrivs kortfattat de olika karaktärerna:

Rofylld: Området känns tryggt, är rofyllt och tyst utan störande buller och skräp.

Vild: Området känns mystiskt, växter ser ut att vara självsådda utan mänsklig påverkan med mossövertäckta stenblock med mera.

Artrik: Området har en mångfald av växterarter och djurarter, här finns svampar, bär, blommor, insekter och fåglar.

Rymd: Karaktären innebär att komma in i en annan värld, området har en sammanhållen helhet samtidigt som naturen känns inneslutande.

Allmänning: En öppen plan med välklippt gräs där människor kan mötas och ha picknick, ägna sig åt bollsporter med mera. Området ha inte naturprägel utan är robust med plats för bland annat bollplan.

Lek/viste: Robust miljö som tål barns lek. Området kan också vara inhägnat så att föräldrar känner trygghet i att barnen leker fritt. Här finns bland annat klätterträd, buskage och lekutrustning.

Fest: En kulturpräglad plats central plats för evenemang. Här finns caféer, blomsterarrangemang och fontäner som bidrar till en livlig atmosfär med mycket människor.

Kultur/historia: Området präglas av detaljer som påvisar ett kulturellt sammanhang. Här kan det finnas skulpturer, byggnader, planteringar med en kulturell prägel.

Genom lek bearbetar barn all information som kommer från omgivningen genom att förenkla den. För barn i förskola och skola är leken central. Vilken typ av lek som utövas är inte lika för alla barn utan beror till viss del på ålder. För att kortfattat summera de olika lekstadierna så är barn upp till fem år i övningsleken som kännetecknas av upprepningar. Symbolleken dyker upp i åldern två till sju där bland

annat lösa föremål får betydelse, till exempel kottar och pinnar. I åtta till elva års ålder kommer förutom de andra lekarna regellemen in. Då leker barn ofta i grupp och givna regler har en central roll. Vidare upp i tolv års ålder kommer ”pubertet krisen” där barn försiktigt tar sig upp i vuxenvärlden (Piaget, 1962 refererat till i Grahns, 1991, s 56-57). Barnens ålder spelar därför in när det gäller vilken typ av grönområde som passar dem och vilken typ av miljö de föredrar. Grahns beskriver att för förskolebarn bör miljön vara säker utan trafik. Den här målgruppen gynnas även av element som bidrar till rörelse och fantasi såsom vegetationen, topografi och lekredskap. När det gäller låg och mellanstadiebarn så är de i en fas där de skapar fasta sociala relationer utanför familj, de leker även i större grupper och lekområden tänjs ut mer. Aktiviteter med inslag av spänning utmaningar och nyheter samt miljöer som erbjuder svårigheter och som kan utforskas är av intresse för den här målgruppen (Piaget, 1962 refererat till i Grahns, 1991, s 83-84).

Grahns studier av olika organisationer visade att lek är den viktigaste aktiviteten för barnstugor (Barnstugor är ett äldre ord för förskolor och jag kommer vidare i arbetet att benämna dem som förskolor). Social samvaro, studier och motion var även betydelsefulla enligt enkäterna (Grahns, 1991). De parkkvaliteter som ansågs vara viktigast för förskolor var natur, rofyllt och lek. Detta enligt både enkäter, bilder på olika grönområden som visades för personal och var förskolorna vistades. Parker som förskolor, skolor med mera vistades i var även stora, robusta med flertalet karaktärer som bidrar till variation. I och med detta kan barnen släppas och göra upptäckter på egen hand (Grahns, 1991). I en senare studie av Berggren-Båring och Grahns visade det sig att barngrupper är känsliga för de små grönyrtornas form (Berggren-Båring, Grahns, 1995) vilket kan förklara valet av större grönytor. En sammanhållande form fungerar bättre då många aktiviteter försvinner när den mindre parken är utsträckt eller har en flikig form. Naturområden är bättre lämpade för många skilda utomhusaktiviteter (Grahns, 1991) vilket kan förklara förskolors och skolors tydliga inriktning mot naturkaraktärer. I barns miljöer finns behovet av platser som inte bara är för lek utan också för vila. Att som barn få dra sig undan, vara själv eller med en vän och vila är nödvändigt (Grahns, 1992), vilket kan

vara orsaken till att den rofyllda karaktären anses tilltalande.

Andra studier pekar mot en miljötyp som är naturlig och varierad. Varierade miljöer, kuperad terräng samt vattendrag anses som de viktigaste egenskaperna enligt Beck-Friis undersökning av vilka miljöer förskolepersonal föredrar. När det kommer till vegetation ville pedagogerna ha buskar, gammal skog, klättrvänliga träd och rotvältor för de yngre barnen (Beck-Friis, 2003). Detta stämmer också överens med Grahns studier. Hans resultat pekar på vilken utomhusmiljö som passar barn bäst, vilket är ett gränsland mellan äng och skog med topografi, buskar, lite vatten, ätliga frukter och djur (Grahns, 1991). En miljö med naturlig prägel visade sig även vara det lärare föredrog i Bentsens studier av skolor som utövar utomhuspedagogik i Danmark (Bentsen, 2010), något som även Dahlgren och Szczepanski sluter sig till (Szczepanski & Dahlgren, 2011).

En betydande del av det utomhuspedagogiska arbetet i Sverige bedrivs i skolskogar. En skolskog disponeras av skolan för lektioner och utevistelse, här testas teorin i praktiken (Skogen i skolan, 2012). I ett examensarbete gällande skolskogar visade det sig bland annat att variation av olika miljöer är viktigt i skolskogen då olika ämnen och aktiviteter utförs. Upplevelsevärde varierar och ingen miljötyp är optimal, variationen i sig betydde mer för de intervjuade pedagogerna. Vatten och kuperad mark visade sig omtyckt och även gläntor var attraktiva inslag eftersom de används som samlingsplats. Äldre skog med omslutande känsla samt vilda miljöer med spännande element visade sig vara gynnsamma. En annan viktig faktor är olika faciliteter som underlättar verksamheten såsom eldstäder och vindskydd (Bergquist, 2008).

Att få förändra, manipulera och forma sin omgivning är betydelsefullt för barn i deras miljöer. Kylin betonar betydelsen av att barn själva får hitta, konstruera och manipulera sin utemiljö för att uppfatta en plats som sin egen. Att barn själva får sätta spår i miljön, göra den till sin egen, är ett sätt att planera ur ett barnperspektiv. Barnens kreativitet går förlorad när planering innebär att allting är designat och har en vald plats (Kylin, 2004). En mer naturorienterad utemiljö kan således ses

som mer lockande för barn än en miljö planerad utifrån vuxnas behov och idéer om hur en attraktiv utemiljö ser ut.

Att ständigt städa efter lek innebär att utplåna alla spår av leken i utomhusmiljön. I "Ute på dagis" funderar författarna på om det kan uppfattas som att barnen städar bort en del av sig själva då barn intimt förknippar sig själva med aktiviteten och miljön. Städande kan även leda till att det blir svårt för barn att uppleva kontinuitet i utevistelsen och i aktiviteten (Grahns m.fl., 1997). Att barn själva får möjligheten att manipulera och sen dessutom inte behöver städa undan ställer en del krav på utemiljön. Det krävs som flera författare poängterar en naturlig plats där material finns att tillgå. Gröna miljöer har emellertid sällan endast en målgrupp såsom skolor och förskolor utan även andra målgrupper och dessa kan störas. Vad barn ser som en del av leken kan andra uppfatta som stökigt.

MATERIAL OCH METOD

Undersökningen är en fallstudie inom ett valt geografiskt område i Nacka kommun. Fallstudien består av intervjuer med personal på en förskola och på en skola inom området samt fältstudier av de grönområden som har nämnts under intervjuerna. Nedan redovisas metoder kring val av område, intervjuer och fältstudier.

Urval

Nacka kommun och dess grönområden

För att få en förståelse för kommunen i stort och valet av område beskrivs nedan kortfattat de olika kommundelarna och grönstrukturen där. De fyra kommundelarna i Nacka är Sicklaön, Boo, Fisksåtra/Saltsjöbaden och Älta. Nacka kommuns totalyta är på cirka 10 000 hektar. Här är 9543 hektar land varav 5000 hektar är skog. Resterande 463 hektar är vatten. Stockholms grönstruktur består av 10 kilar som sträcker sig från landsbygd in mot centrum. Två av kilarna, Värmdökilen och Tyrestakilen, sträcker sig genom Nacka kommun. Några av Storstockholms största grönområden finns i Nacka. Här finns även 12 Naturreservat och fler är på väg att bildas. Nacka ligger på en urbergsplatå där sprickdalar bildar ett kuperat landskap. De yttre delarna av kommunen består av innerskärgård eller mellanskärgård. 307 områden räknas som områden med höga naturvärden. Barr-, sump- samt lövskogar med höga naturvärden upptar 800 hektar där hållmarkstallskog samt fuktigare barrblandskog dominerar. Naturliga betesmarker, bergbranter och våtmarker utgör resterande områden med höga naturvärden. I Nacka finns även mindre skogsområden, små parker och anläggningar för sport samt lek spridda runt om i bostadsområdena. Strandpromenader, leder och motionsspår ökar tillgängligheten till den bostadsnära naturen. I övrigt finns många badplatser längs kusten samt vid sjöar (Nacka kommun, 2011).

Val av fallstudieområde

Studien är gjord i samarbete med Nacka kommun och därför valdes ett fallstudieområde i kommunen. Vid val av område användes Solen, Nacka kommuns GIS program och Nacka kommuns Infovisare. Infovisaren är ett kartredskap på kommunens hemsida. Ett krav från kommunen var att det skulle finnas kommunala grönområden i området för fallstudien. Den valda skolan och förskolan skulle även de vara kommunala. I val av område granskades grönstrukturen, var skolorna och förskolorna ligger, vilka områden som är ägda av kommunen och vilka skolor och förskolor som är kommunala. I val av område hölls kontakt med kommunen.

Det valda området ligger på Sicklaön. Centrerat på Sicklaön ligger en förskola och en skola och de valdes ut som objekt för fallstudien. Området valdes då det här finns en mängd mindre grönytor insprängda i bebyggelse samt större naturområden och naturreservat inte långt ifrån skolan och förskolan. Det finns här en stor variation av grönområden av olika karaktär och storlek som förskolan och skolan kan ta sig till. Detta kan ge en bild av vilken typ av område som förskolor och skolor föredrar att vistas i samt vilka faktorer som påverkar besöken.

Förskolan och skolan är omgivna av ett par mindre grönområden, där samtliga är ägda av kommunen. Inom cirka 100 meter från skolan och förskolan finns grönområden. Inom en kilometer finns relativt många naturområden insprängda i bebyggelsen, mindre parker, lekplatser, idrottsorienterade områden samt ett större naturområde – Ryssberget. Tre naturreservat finns även inom räckvidd, Nyckelviken som ligger ca 3 km bilväg från området, Långsjön som också ligger ca 3 km bilväg från skolan/förskolan samt Nackanaturreservat med Hellasgården som är beläget ca 5 km bilväg från skolan/förskolan.

Kartor över fallstudieområdet och dess placering

Karta över fallstudieområdets placering. Ortfoto hämtat från www.eniro.se.

© Lantmäteriet Medgivande i2012/0021

Karta över fallstudieområdet. Ortfoto hämtat från www.eniro.se. © Lantmäteriet Medgivande i2012/0021

- Fallstudieområdet
- Förskolans/skolans placering

Intervjuer

Intervjuform

Vid val av metod vägdes både kvalitativa och kvantitativa tillvägagångssätt. En kvalitativ metod valdes då intresset ligger i att få en inblick i lärares och förskolelärares erfarenheter och upplevelser. Kvale beskriver den kvalitativa intervjun som "en intervju vars syfte är att erhålla beskrivningar av den intervjuades livsvärld i avsikt att tolka de beskrivna fenomenens mening" (Kvale, 1997, s 13). Intervjuer utnyttjas ofta i fallstudier då syftet är att utveckla kunskap om en institution eller person. I fallstudier där intervjuer används så kan även fallet användas för att belysa generella fenomen (Kvale, 1997). Tanken var från början att genomföra gruppintervjuer med några pedagoger i varje grupp. Detta blev dock problematiskt då det var svårt att få ihop tider som passade alla. I de fallen då det gick anordnades gruppintervjuer. Utöver detta hölls individuella intervjuer.

Det finns få källor att hitta om ämnet gruppintervjuer. I den litteraturen som beskriver gruppintervjuer så används två begrepp: fokusgrupper och gruppintervjuer. Dessa begrepp beskrivs till viss del olika av olika författare och innebörden samt skillnaden är otydlig. I den här studien valdes benämningen gruppintervju. Wibeck beskriver att fokusgrupper med lyckad diskussion kan leda till ett dynamiskt material där en bredare skala av idéer kommer fram (Wibeck, 2000). Andra fördelar är att spontana och känsloladdade uttalanden även kan komma ur ett samspel mellan intervjupersonerna (Kvale, 97). Diskussionen mellan intervjupersoner kan ge mycket och är en av anledningarna till valet av metod men fokus ligger inte enbart på diskussionen och det sociala samspelet som vissa typer av gruppintervjuer kan göra. Målet med gruppintervjun är att få viss diskussion men främst att få en större bild av ämnet. Samtidigt som studien söker en kvalitativ kunskap vill jag även få en bredare kunskap som fler personer kan ge och här är tiden avgörande. Gruppintervjuer är ett bra alternativ då mycket data kan samlas in på kort tid (Wibeck, 2000), samtidigt som gruppintervjuer kan ge upphov till en mellanmänsklig dynamik (Kvale, 1997).

I "Fokusgrupper, om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod" beskrivs ostrukturerade och strukturerade gruppintervjuer där den förstnämnda går ut på att det inte finns några specifika frågor och moderatorn lägger sig i så lite som möjligt. I strukturerade gruppintervjuer styr moderatorn frågorna och ämnet och här fungerar moderatorn mer som en traditionell intervjuare. Moderatorns roll är att styra gruppdynamiken så att alla deltagare deltar (Wibeck, 2000). Detta var något jag tänkte på under gruppintervjuerna. Om någon av deltagarna pratade mer så försökte jag få den andra personen att också svara på frågan eller rent allmänt prata mer i övriga frågor.

Den strukturerade typen av metod passar till viss del den här undersökningen. Den halvstrukturerade intervjun går ut på att få svar på alla huvudteman eller frågor men inte nödvändigtvis i samma ordning (Kvale, 1997). Detta är även något som tagits fasta på då gruppintervjuerna eventuellt blir bättre och leder till intressantare diskussion än om en strukturerad intervjuform följs.

Konstruktion av intervjuguide

Wibeck beskriver olika typer av frågor som bör ingå i en intervjuguide om intervjun är strukturerad.

Öppningsfrågor – Går ut på att deltagarna bekantar sig med varandra. Personerna i gruppintervjun i den här studien är redan bekanta med varandra men frågorna fungerar ändå som en form av uppvärmning. Fokus ligger på fakta och inte på attityder och åsikter.

Introduktionsfrågor – Här introduceras ämnet, frågorna ska inte vara för viktiga för analysen. De fungerar mer för att bryta isen och sätta fokus på ämnet.

Övergångsfrågor – Går ut på att deltagarna ser ämnet i ett större perspektiv.

Nyckelfrågor – Dessa är de viktigaste frågorna och bör ta längst tid.

Avslutande frågor – Alla deltagare ska få möjlighet att uttrycka sig en sista gång om de vill. Moderatoren kan även sammanfatta nyckelfrågorna, här kan deltagarna få möjlighet att säga till om de

tycker att summeringen gör rättvisa åt diskussionen.

Slutfrågan – Fungerar som en försäkring att ingen viktig aspekt har missats. Moderatoren kan fråga om det är någon som vill tillägga något (Wibeck, 2000).

En intervjuguide utvecklades för att underlätta analysarbetet och för att stärka inriktningen mot de övergripande syftena. En intervjuguide kan vara ett bra underlag för intervjun. Följdfrågor kan sedan bidra till att ge en större bild av problemställningarna enligt (Kvale, 1997). Samma intervjuguide utarbetades och följdes både för de individuella intervjuerna och för gruppintervjuerna. Intervjuguiden börjar med öppningsfrågor som är enkla, snabba och endast kräver fakta. Detta för att få intervju personen/personerna att ”värma upp” och få ge enkla konkreta svar innan de frågor som kräver mer ställs, vilket skapar en tryggare intervjusituation. Då intervjuerna inte är helt strukturerade utan halvstrukturerad så har Wibecks (2000) struktur för intervjuguide inte följts helt och hållet, men i stora drag.

Birgitta Wilhelmsson gav tips på hur intervjuer kan bli lyckade genom att börja med enkla frågor för att värma upp deltagare för att sedan ge sig på direkta frågor som kräver att deltagarna pratar mer utifrån egna kunskaper (Wilhelmsson, B., Utvecklingsledare, Skogen i Skolan, pers. medd., 2012). Intervjufrågorna delades därför in i två huvudteman efter öppningsfrågorna, generella och lättsammare frågor samt direkta frågor som kan kräva mer av deltagarna. Frågorna delades även in i teman för att skapa struktur i frågeställningen. Frågorna är enkla och konkreta för att få så tydliga svar som möjligt (Kvale, 1997).

I slutet av de direkta frågorna användes metaforer. Sex grönområden beskrevs i korta drag där pedagogerna fick välja vilket grönområde de föredrog. De sex metaforerna utgår ifrån Patrik Grahns åtta karaktärer. Två av karaktärerna togs bort, dels för att för många beskrivningar kan göra intervjupersonerna förvirrade men också för att de inte passar in i sammanhanget. Fest togs bort då karaktären beskriver en kulturpräglad plats såsom ett torg. Kultur/historia togs även bort även eftersom den karaktären kan vara mer naturpräglad. Kortfattade beskrivningar på en till två meningar av karaktärerna aratrik, rofylld,

allmänningen, rymd, viste/lek och vild presenterades för de intervjuade.

Metaforer är bra då de fungerar som trianguleringsmetod. Svaren på intervjufrågorna och metaforen jämförs. Detta för att se om metaforen motsvarar deltagarnas svar på intervjufrågorna. Triangulering innebär att flera metoder används för att ta reda på samma sak och är ett sätt att validera resultaten genom att de kan jämföras med varandra (Wilhelmsson, B., Utvecklingsledare, Skogen i Skolan, pers. medd., 2012). Då intervjun är halvstrukturerad så behövdes inte frågorna ställas i samma följd (Kvale, 1997). Intervjun började dock med öppningsfrågorna eftersom de är faktabaserade. Intervjuerna fortsatte sedan med de generella frågorna för att sedan gå över till direkta frågor om ingen av deltagarna självmant började prata om något som berörde de andra temana.

Teman i intervjuguide:

Besöksfrekvens

Aktiviteter i naturen, syfte

Hinder för besök

Användande av grönområden i Nacka

En god utemiljö

Stöd och intresse för användandet av närnaturen

Dessa teman presenteras sedan i arbetet som följande rubriker:

Sätt och frekvens för besök i naturen

Anledningar till att besöka naturen.

Hinder för besök och användande av naturen

Kvaliteter hos grönområden som stödjer utomhusvistelse

Stöd och intresse av utomhusvistelse

Genomförande

Inför intervjuerna kontaktades förskolan och skolan genom respektive rektorer via telefon. Syftet med undersökningen mailades därefter till dessa. Skolans rektor e-postade vidare ut dokumentet till de

berörda lärarna. Personalen på skolan kontaktades fler gånger av författaren genom e-post då svarsfrekvensen var låg. Sex stycken pedagoger intervjuades på skolan där det hölls en individuell intervju och två stycken gruppintervjuer. I en av gruppintervjuerna deltog två pedagoger och i den andra deltog tre pedagoger. Intervjuerna hölls i intervjupersonalernas arbetsmiljö: personalrum och klassrum. De intervjuade var lärare inom diverse ämnen och samtliga undervisade flertalet årsklasser inom årskurserna 1-6.

Förskolans rektor anordnade en intervju direkt med personal. En gruppintervju med två pedagoger hölls sedan i förskolans personalrum. Förskolan kontaktades åter igen och författaren fick möjlighet att besöka och intervju två i personalen individuellt när de var ute med barnen. På förskolan intervjuades personal som arbetar inom barngrupper i åldrarna 1-3, 3-4 och 5-6 år.

För att skydda informanterna så ges ingen vidare information om förskolan och skolan samt dess personal.

Intervjun började med att jag berättade om mig själv och syftet med intervjun. Vidare tillfrågades personalen om det var okej att intervjun spelades in på band och att inga namn skulle ges i rapporten. Under intervjuerna ställdes samtliga frågor till pedagogerna. Vilka frågor som ställdes var beroende på tiden vi hade för intervjun. Under de intervjutillfällen där tid fanns ställdes alla frågor. Vid de tillfällen där tiden var bristande valdes de frågor ut som uppfattades som viktigast. Följdfrågor som inte fanns med i intervjuguiden skiljde sig beroende på de intervjuades svar. Intervjuerna varade mellan 20 minuter till 1 h och 40 minuter. Intervjun avslutades med att fråga om de intervjuade hade något mer att tillägga eller om de hade någon ytterligare fråga. De intervjuade tillfrågades även om det var okej att de kontaktades genom mail eller telefon om ytterligare frågor fanns. Några av de intervjuade kontaktades vid senare tillfälle för kortare frågor som dykt upp under analysdelen.

Analys

Under intervjun fördes så mycket anteckningar som möjligt. Detta gjordes med avsikten att analysdelen skulle gå fortare och främst baseras på anteckningar. Detta visade sig emellertid vara svårt och det krävdes mer avlysning av inspelningen än vad som var tänkt från början. Bandet avlyssnades för att komplettera de anteckningar som inte var tillräckliga och för att transkribera vissa delar som var viktigare samt för att verifiera citat. Intervjuerna sammanställdes och de olika intervjupersonernas svar jämfördes. ”Klipp och klistra metoden” användes och svaren kategoriserades under passande rubrik. Meningskoncentrering används som analysmetod både under intervjun och efteråt, under analysarbetet. Meningskoncentrering innebär att både långa beskrivningar som deltagare uttryckt formuleras mer koncist (Kvale, 1997). Hela intervjuer transkriberades inte och därför skedde en viss meningskoncentrering redan under antecknandet.

I undersökningen användes inga kvantitativa metoder såsom att räkna yttranden. Istället består resultatet av beskrivande texter av intervjuerna samt personliga kommentarer för att återge en helhet.

Vissa resultat av frågorna presenteras inte då dessa mer fungerade som uppvärmningsfrågor och inte bidrar till resultatet. Under intervjuerna samtalade de intervjuade även om ämnen som inte berör resultatet, dessa är inte redovisade här. Förskolan och skolans svar är uppdelade under rubrikerna i resultatet eftersom deras resultat skiljer sig i vissa frågor.

Fältinventeringar

Genomförande

För att få en uppfattning om vilken typ av grönområden som förskolan och skolan vistas i besöktes de områden som genom intervjustudien pekades ut som av intresse bland pedagogerna. Närområdet i stort gicks likaså igenom för att få en förståelse för andra faktorer samt de grönområden som inte besöks.

Refererade grönområden

Här beskrivs kortfattat de grönområden som de intervjuade besöker. Ytterligare ett par grönområden och promenadstråk nämndes under intervjun. Dessa är inte med i analysen då de intervjuade inte gav tillräckligt med information om dessa. Efter varje beskrivning av grönområdena redogörs de upplevelsevärden som området besitter. En beskrivning av upplevelsevärdena följer nedan.

I Nackas rekreativa grönstrukturplan är grönområden och stråk kategoriserade efter 10 upplevelsevärden. *"Upplevelsevärden inom grönstrukturen har identifierats med hjälp av den metodik som utarbetats för Upplevelsevärden i Storstockholms gröna kilar (Regionplanekontoret, tidigare Region- och trafikplanekontoret, RTK 2002-2004). En anpassning har gjorts till Nackas speciella karaktär och till behov av större detaljeringsgrad för den kommunala planeringsnivån. WSP har här tagit fram en metodik för beskrivning av den bostadsnära grönstrukturen"* (Nacka kommun, 2010, s 8).

Upplevelsevärdena i kommunens större naturområden har benämnts efter RTK, Regionalplaneringskontoret utvärderingar av de gröna kilarna. Upplevelsevärdena i de större naturområdena har vidare bedömts som mycket höga eller höga i dokumentet.

Upplevelsevärden:

1. Orördhet och trolska miljöer
2. Skogskänsla

3. Utblickar och öppna landskap (upplevelse av frihet och rymd)
4. Variationsrikedom och naturpedagogik
5. Kulturhistoria och levande landskap
6. Aktivitet och utmaning
7. Service och samvaro.

WSP har tagit fram ytterligare upplevelsevärden för den bostadsnära grönstrukturen i kommunen. Dessa har inte värderats som höga eller mycket höga.

Upplevelsevärden för den bostadsnära grönstrukturen:

- 8a. Bostadsnära natur- och park, rörelse, aktivitet, lek och fest.
- 8b. Bostadsnära natur- och park, rofylldhet.
9. Bostadsnära rörelsestråk
10. Strandpromenaden
(Nacka kommun, 2010).

I Nacka och på Sicklaön finns många små naturområden med hållmarksskog eller blandskog insprängda i bebyggelsen, och det är även den här typen av grönområden som främst finns i skolans och förskolans närområde. Vissa av dessa kompletteras av olika lekredskap. I området finns ett fåtal grönområden som främst domineras av öppna gräsytor. I vissa av dessa hittas också olika typer av lekredskap.

På nästa sida beskrivs de olika mindre grönområdena som används av skolan och förskolan. Alla har inte något namn, dessa har benämnts av mig för att läsaren ska få en större förståelse för dessa då de beskrivs i resultatet, diskussionen och på karta.

Järlaskogen: Belägen i direkt anslutning till skolan och förskolan. Kan främst karaktäriseras som naturmark med hög topografi i form av backar och berg i dagen. I naturområdets övre del finns även en grusplan samt en fotbollsplan/isrink. Upplevelsevärden: 8a

Talliden: Grönområdet är omgärdat av bostäder och består dels av naturmark samt mer parkliknande delar med blommande buskar och rabatter. Här finns diverse lekelement och området är kuperat med berg i dagen. Upplevelsevärden: 8a

Lillängsskogen: Ett kuperat naturområde med berg i dagen. Upplevelsevärden: 8b

Lillängsparken: Ett litet grönområde med naturkaraktär. Området är kuperat med berg i dagen och klippor. Här finns även en lekplats. Upplevelsevärden: Inga upplevelsevärden enligt Nackas rekreativa grönstruktur.

Järlasjön grönområde: Ett naturområde med stark topografi. Här finns branter med trappor ned mot vattnet. Upplevelsevärden: b

Nacka kyrkby: Grönområdet i talliden ligger på en höjd och domineras av natur med topografi och berg i dagen. Här finns två mindre lekplatser. Upplevelsevärden: 8a och 8b

Järlaskogen

Järlaskogen

Talliden

Talliden

Lillängsskogen

Järlasjön grönområde

Järla sjön strandpromenad: Stråket är anlagt utan naturkaraktär med spångar och bryggor mot vattnet.

Upplevelsevärden: 10

Nacka kyrkby: Grönområdet ligger på en höjd och domineras av natur med topografi och berg i dagen. Här finns två mindre lekplatser.

Upplevelsevärden: 8a och 8b

Storängen: Ett öppet parkliknande grönområde bestående av främst öppen gräsyta och ett fåtal träd.

Upplevelsevärden: 8a och 8b

De större naturområdena och naturreservaten som förskolan och skolan nyttjar beskrivs nedan.

Ryssberget: Ryssberget är Stockholms närmsta urskog. Här finns tallar mellan 300 till 500 år gamla. Sällsynta växt och djurarter finns i området varav vissa är rödlistade. Utsiktspunkter finns belägna i Ryssberget. En bit ner i skogen hörs inte buller från trafik, vilket ger området rofylldhet.

Upplevelsevärden: 10. Mycket högt: 1,2,3,4,7. Högt: 6 (Nackas kommun, 2010).

Långsjön naturreservat: Långsjön är ett naturreservat omslutet av bostadsbebyggelse. Området karaktäriseras av kraftig topografi och barrträd. Den norra sidan är flackare med inslag av lövträd. I området finns en omväxlande flora och fauna med bland annat näckrosor och bäver. I reservatet finns en slinga som klassas som lugn promenad vilket innebär att promenaden är lättgången. I mitten av reservatet finns en sjö för bad och fiske.

Upplevelsevärden: 10. Mycket högt: 4, 8b. Höga: 2, 3, 6 (Nackas kommun, 2010).

Järlasjön strandpromenad

Nacka kyrkby

Nacka kyrkby

Storängen

Ryssberget

Ryssberget

Nackareservatet, Hellasgården: Hellasgården ligger i Nackareservatet. Nackareservatet innehåller den största biologiska mångfalden i Nacka. Naturen karaktäriseras av topografi, bergspartier med hållmarkstallskog med dalgångar av löv eller blandskog. Runt Hellasgården finns en mängd av ekar. Reservatet hyser flertalet kulturhistoriska värden, bland annat gamla odlingsmarker och torp. Det finns flera områden i reservatet som klassas som nyckelbiotoper och i området finns ovanliga växter och en stor mängd djurart. Upplevelsevärden: Mycket höga: 1,2,3,4,6,7. Högt: 5 (Nackas kommun, 2010).

Hellasgården

Hellasgården

Nyckelviken naturreservat: Nyckelviken är ett naturreservat på 134 hektar. I mitten av naturreservatet ligger Stora Nyckelviken som är en herrgård som uppfördes 1740. Till gården hör ett lusthus, en trädgård, stall, värmestuga, ladugård, lider, visningsjordbruk med växthus och djur, Nackas hembygdsmuseum samt en visningsträdgård med sommarblommor, kryddträdgård samt fruktträd. Nyckelviken består av öppna lövängar samt större skogspartier. Området har ett ekbestånd där en del är skyddade som naturminnen. I kulturlandskapet finns en stor variation av växter och djur, flera områden är även klassade som nyckelbiotoper. Lilla Nyckelviken, en liten herrgård från 1700-talet är belägen vid stranden.

Upplevelsevärden: Mycket högt: 1,2,3,4,5,7. Högt: 6 (Nackas kommun, 2010).

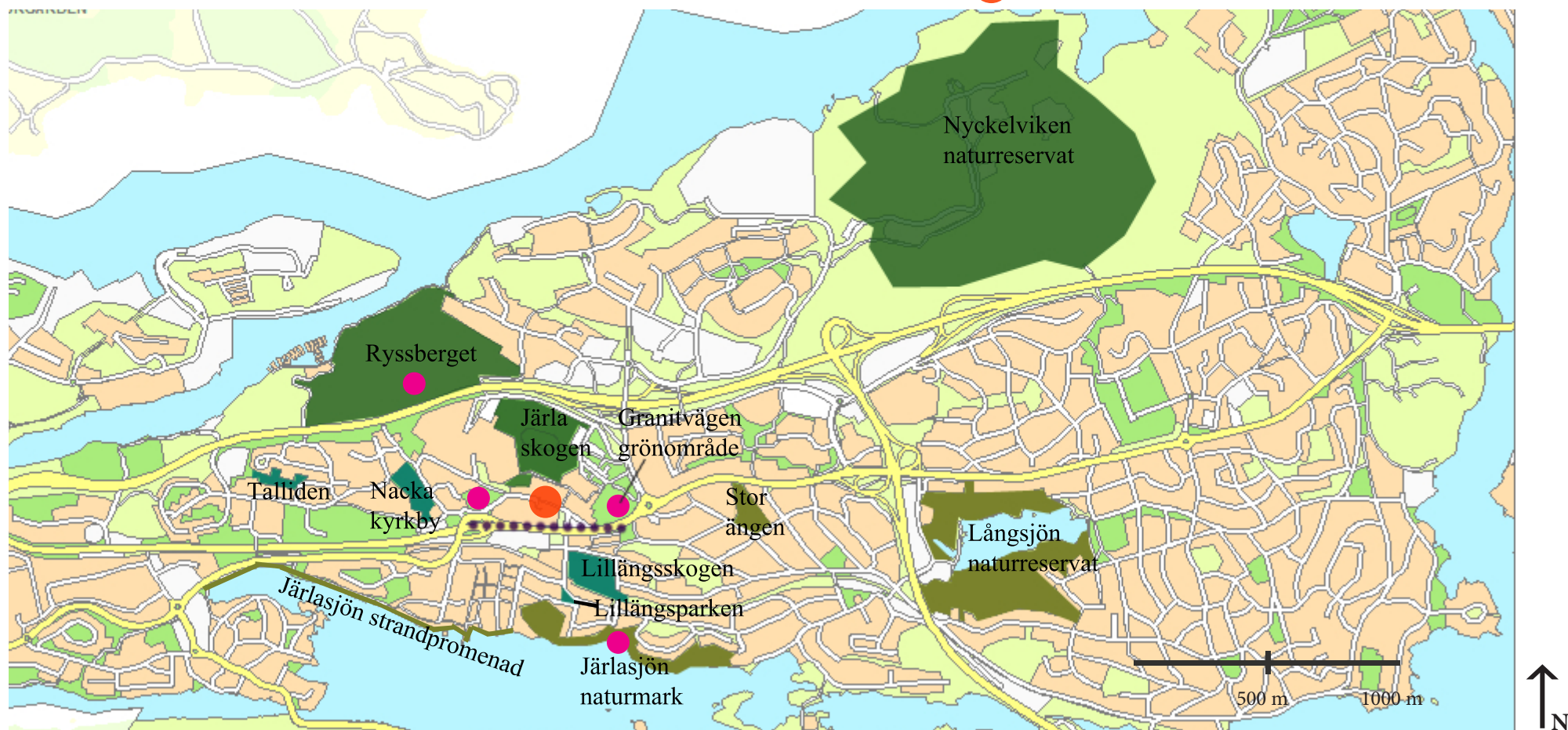
Nyckelviken

Nyckelviken

Karta över grönområden som besöks, som känns osäkra och upplevd barriär, Sicklaön.

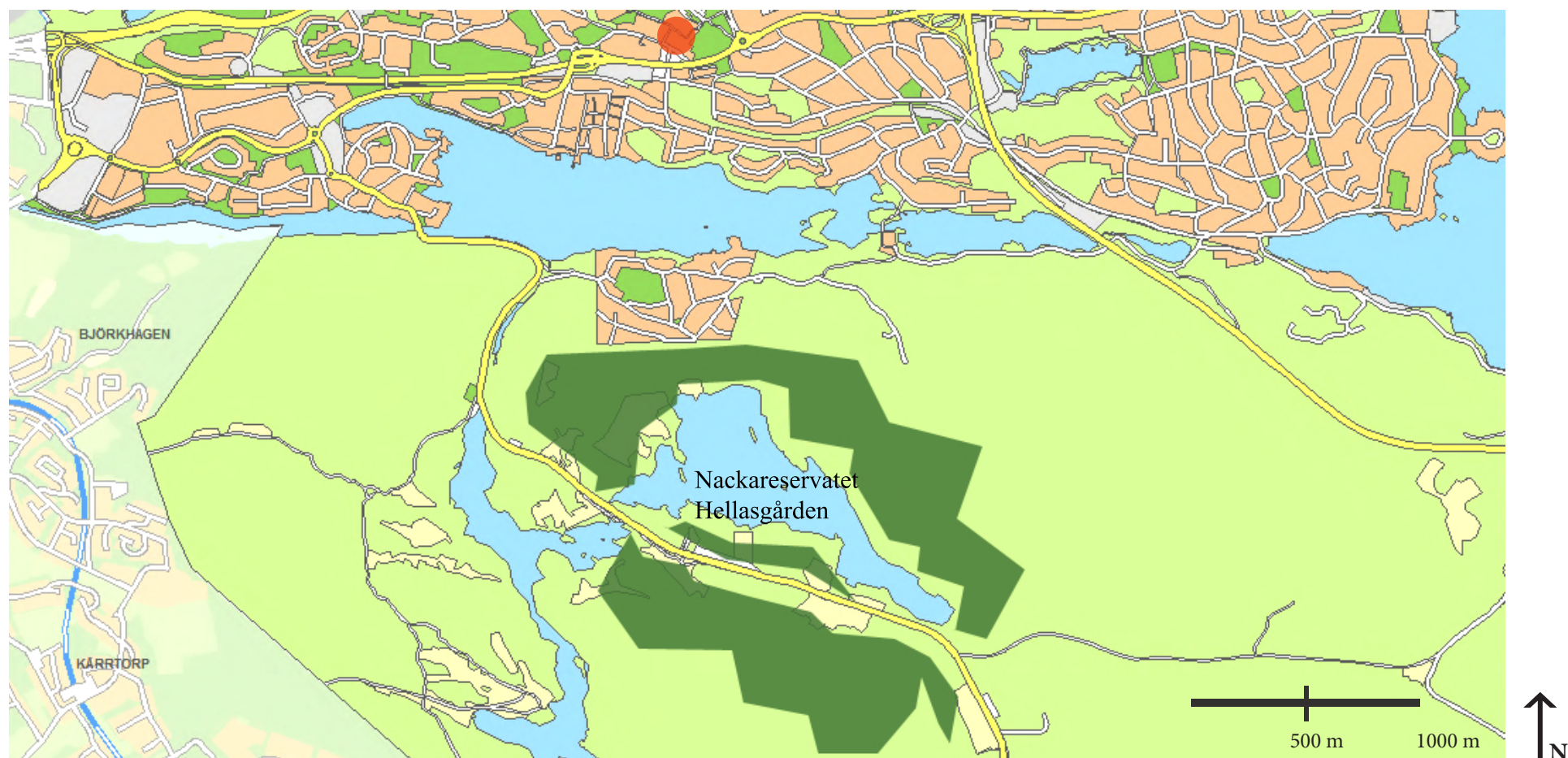
- Grönområden förskola/skola besöker
- Grönområde endast skola besöker
- Grönområde endast förskola besöker
- Områden som känns osäkra
- Upplevd barriär (Järlaleden & Värmdövägen)
- Skola/förskola

Kartunderlaget hämtat från Nacka kommuns Lantmäterienhet.

Karta över grönområde som besöks.

- Grönområden förskola/skola besöker
- Grönområde endast skola besöker
- Grönområde endast förskola besöker
- Områden som känns osäkra
- Upplevd barriär (Järlaleden & Värmdövägen)
- Skola/förskola

Kartunderlaget hämtat från Nacka kommuns Lantmäterienhet.

RESULTAT

Sätt och frekvens för besök i naturen

Förskolan

Förskolan vistas i naturen minst en gång i veckan. Under de varmare månaderna kan det bli mer. Besöken är schemalagda och sker ofta under en förmiddag i veckan mellan 10.00 - 12.00. De olika avdelningarna har olika dagar schemalagda för utomhusvistelse. För att få en variation så går förskolan till olika grönområden olika veckor. En pedagog uttrycker att barnen ibland tillfrågas vilket grönområde de vill besöka.

Förskolan tar sig främst till grönområden genom att gå eller åka buss. De grönområden som kan nås genom att gå besöks oftare och pedagogerna uttrycker att dessa olika grönområden besöks cirka en gång i månaden. De områden som den yngre gruppen tar sig till genom att gå ligger inom 500 meter från förskolan medan den äldre gruppen rör sig 1000 meter genom att gå. Övriga områden som kräver att förskolan tar bussen dit besöks cirka en till två gånger per termin.

Skolan

På skolan besöks närnaturen i stort sett varje dag genom fritidsverksamheten beroende på säsong. Under vår och höst är de ute mer. I övrigt påverkas besöksfrekvensen av lärare och beroende på ämne och det går därför inte att avgöra exakt hur ofta klasserna är ute. Idrottslektionernas tid samlas så att vissa lektioner blir kortare medan klasserna får längre lektioner var tredje vecka för att ha tid att gå ut. Detta projekt kallas "Sal till naturen".

Inom de övriga ämnena besöks grönområden en till två gånger per termin. Då besöks främst naturen i anslutning till skolan och grönområden inom gångavstånd. I övrigt följer de intervjuade pedagogerna med andra lärare ut under till exempel friluftsdagar. Då tar de sig oftare en längre sträcka till större grönområden. Hit tar de sig med buss eller genom att gå en av sträckorna.

Anledningar till att besöka naturen

Förskolan

Det första personalen säger när jag ställer frågan varför naturområden besöks är att barnen ska få uppleva naturen.

"Naturen är det, naturupplevelsen, vi har det som målsättningen att man ska få uppleva naturen omkring sig".

Pedagogik: Andra målsättningar på förskolan är att matematik, naturkunskap och teknik ska utövas i naturen. Kojor har byggts för att koppla till det tekniska i hur saker byggs. Inom naturkunskapen har de även följt spår och djurspillning, hängt upp frukt i träd för att se vad som äts av djuren och ritat av djur. Grupperna besöker även grönområden som ger barnen ett historiskt perspektiv i form av äldre byggnader och dylikt. Vissa promenader mot grönområden ger ett historiskt perspektiv och visar de centrala delarna av Nacka. De har även planterat en gran i naturen närmast förskolan. Granen står kvar trots att den planterades för två år sen. Pedagogerna tror att barnen kanske har respekt för granen eftersom de väjer för den när de leker i skogen, detta då de är de själva som har planterat den. Pedagogerna uppfattar att det är viktigt för barnen att få en spatial upplevelse, att de lär sig hur de hittar i en skog och vad de ska titta på samt följa i naturen.

Lek, motorik och motion: Lek och motorik är en av anledningarna till utomhusverksamhet och pedagogerna ser tydligt hur viktig naturen är för att utveckla de yngre barnens motorik. Andra aktiviteter som beskrivs är skridskoåkning för den äldre barngruppen. De mindre barnen brukar låsas grilla korv i det närmsta grönområdet och det är jämt under samma träd som den här aktiviteten äger rum. De ser skillnader i olika barngrupper beroende på om de är vana att vistas i naturen. De ovana barnen tar tid på sig, står stilla och det tar lång tid innan de börjar röra på sig.

Socialt samspel: Förskolan har tre ord som värdegrund: självkänsla, vilja och gemenskap. Den värdegrunden är viktig enligt pedagogerna

när de går ut och utomhusvistelsen styrker betydelsen av denna. Personalen beskriver hur gemenskapen och det sociala samspelet ändras när de är ute och hur detta samspel är viktigt under till exempel skridskoåkning och andra lekar i grupp. De uttrycker hur en gemenskap måste byggas upp så att de inte springer bort. Det blir andra grupperingar under utomhusvistelsen vilket personalen ser som en fördel. De upplever att leken och det sociala samspelet inte är densamma på förskolegården och i närnaturen. I närnaturen fungerar det bättre.

"Dom leker ofta andra lekar när man kommer ut och det blir olika grupperingar jämfört när man är hemma på den här gården."

"Ja precis det blir ett annat socialt samspel."

"Och det är ganska kul att se."

Typen av grönområde påverkar även gruppdynamiken enligt pedagogerna och här spelar storleken in. Att området är mindre verkar inte spela någon roll då de tror att barnen är så pass små att de upplever de mindre områdena som stora. De mindre områdena uppfattas till och med som bättre för barnen baserat på hur de leker.

Skolan

Pedagogik: Under längre utflykter, såsom friluftsdagar, arbetar klasserna med att bland annat elda, laga mat och sätta upp vindskydd. En av pedagogerna uttrycker sitt intresse för friluftsdagarna:

"Sen är det här som jag lite brinner för, det är det här med friluftsliv, att gå ut till exempel och laga mat, att lära sig använda stormkök, att veta hur man hanterar naturen helt enkelt. Vad behöver man ha med sig, hur ska man vara klädd, hur ska man förhålla sig i naturen på bra och säkert sätt för att både vara rädd om sig själv men också vara rädd om naturen? Det här med allemansrätt och såna saker."

Förutom friluftsdagarna används även utemiljön för de olika ämnena. Inom matematik används närnaturen för att bland annat hämta kottar och kvistar som används för mätning och vägning. Andra aktiviteter är

naturstudier där de arbetar med artkännedom och att se olika mönster i naturen som kan vara kopplade till årstiderna. Inom andra ämnen kollar eleverna på löv, savar och följer trädens årstidsväxlingar. Två pedagoger inom mer praktiska eller estetiska ämnesområden trodde att de skulle använda sig av utomhusmiljön mer om de var lärare inom teoretiska ämnen.

Lek, motorik och motion: Inom idrotten utförs aktiviteter såsom orientering, skridskor, bada, vandringar och lek förutom friluftss orienterade aktiviteter. En pedagog uttrycker hur eleverna leker i skogen och hur de rör sig över ojämna material för att utveckla grovmotorik. Lärarna har möjlighet att gå promenader med eleverna under fina dagar. Då är det promenaden som blir dagens aktivitet. Det är inte kopplat till ett speciellt ämne, utan de gör det för att det är det som de mår bra av just då enligt en lärare.

Socialt samspel: Personalen upplevde att utomhusvistelsen är bra då det sociala samspelet ändras mellan lärare och elever. Det handlar mer om att må bra tillsammans. För de elever som kanske inte är trygga eller inte har en stor social krets fungerar även utomhusmiljön bättre enligt en av de intervjuade.

Hinder för besök och användande av naturen

Här presenteras hinder som kan påverka huruvida förskolan och skolan kommer ut över huvud taget eller som kan påverka hur ofta de kommer ut. Dessa hinder är främst organisatoriska eller handlar om vägen till och från grönområdet. Efter dessa kommer underrubriken ”Faktorer som påverkar i val av grönområde”. Här presenteras hinder som främst har med den fysiska miljön att göra. Dessa faktorer avgör mer val av grönområde. I val av område påverkar även hinder som handlar om vägen till och från grönområdet. Vissa rubriker återkommer under ”Faktorer som påverkar i val av grönområde”, då de behandlar liknande ämnen.

Förskolan

Samtliga av pedagogerna uttrycker att de inte har ett behov av att besöka grönområden mer än vad de gör idag. De upplever att de har möjlighet att gå ut så mycket som de vill och att de har mycket natur i sin närhet men att det finns störmoment som påverkar. En pedagog önskar att vara ute mer.

Rutiner och tid: Planering kring de olika aktiviteterna upplevs ibland som svårt då de har vissa tider att passa såsom att barnen hämtas och lämnas vid olika tider samt att lunchen ska ätas vid en viss tid.

Trafik och avstånd: Säkerheten upplevs som ett hinder för besök av närnaturen. Värmdövägen som ligger söder om förskolan fungerar som en barriär och här är det väldigt stressigt att gå över. Pedagogerna berättar hur de ibland inte hinner gå över gatan innan det slår över till rött. Detta upplever de som stressande då de måste tjata på barnen att gå snabbt. Lillängsvägen upplevs även som en problematisk gata. På en sida av Värmdövägen går en cykelväg och på den andra sidan en gångväg. Ibland när de inte hinner över upplever de att de måste välja att antingen stå i vägen på cykelbanan eller gå ut i vägen bland trafiken. När förskolan flyttades hit så sades det att en tunnel skulle byggas under Värmdövägen, vilket personalen upplever skulle hjälpa mycket. Avståndet och indirekt tiden påverkar då barnen inte orkar gå

för långa sträckor. De grönområden som ligger längre bort kräver att de åker buss, vilket leder till att de måste vara borta under en längre tid.

Personal: Några av personalen påpekar att brist på personal kan vara ett problem men att det är endast när någon av personalen är sjuk. Bristen på personal upplevs då som en säkerhetsfråga.

Storlek på barngrupper: Vissa barngrupper upplevs som för stora. För lite personal är inte ett problem för samtliga pedagoger då de upplever att mer personal leder till ännu fler personer som ska ta sig runt. För många barn och personal förstör naturupplevelsen och återhämtningen enligt personalen. När barnantalet är stort så måste de även gå och räkna barnen hela tiden vilket upplevs som ett störmoment.

”Vi har 46 barn, och att åka iväg med 46 barn, är lite såhär, känns inte riktigt okej. Då vill man inte åka till sådana platser som Hellasgården och Nyckelviken, just på grund av att om det skulle hända någonting med någon så är vi fruktansvärt lite personal kvar som sen ska ta hem resten av 45 eller 44 barn. Det känns inte riktigt okej.”

Samtidigt som storleken på barngruppen anses som stressande så upplever en pedagog med den äldre barngruppen att gemenskapen förstörs om barngruppen splittras.

Erfarenhet och vana: Den yngre gruppen barn är uppdelad i två grupper. Här upplever en pedagog att det kan kännas stressande med alla barnen ute men att det kanske mer har med vanan att göra. Vid ett tillfälle besöktes ett grönområde längre bort med båda barngrupperna tillsammans vilket upplevdes som obehagligt. Pedagogen berättar att de under sådana situationer väljer att leka lekar där alla barnen är tillsammans men att det då inte blir någon upplevelse för det enskilda barnet vilket anses negativt.

Kommunikationsmedel: Om de ska till ett grönområde längre bort så tar de bussen vilket betraktas som lite besvärligt då de upplever att chauffören inte blir så glad när de är så många. Hur ofta bussen går påverkar även vilket grönområde som besöks.

Faktorer som påverkar i val av grönområde:

Vanan: En av orsakerna till att vissa grönområden inte besöks är vanan, att de inte har använt ett grönområde tidigare och att de därför inte riktigt kunde uttrycka sig om varför det inte besöktes. En av personalen uttrycker att de områden som besöks är de områden som hen känner till genom annan personal.

”En vana, man har några man går till och som man vet är bra.”

Vatten och topografi: Grönområden med närhet till vatten upplevs som osäkert. De grönområden som pedagogerna hänvisade till i detta fall låg intill Järlasjön. De vatten som upplevs som osäkra är kanske då främst större sjöar och hav. För branta grönområden upplevs som osäkra. I några av de grönområden som besöks uppskattar personalen berg, sten och topografi. Det grönområdet som de refererade till som osäkert på grund av branter har till viss del en starkare topografi än de som besöks men området sluttar även ned mot vattnet vilket kan påverka uppfattningen om säkerheten.

Trafik: Vissa av de grönområden som inte besöks ligger enligt personalen för nära stora vägen och det upplevs som väldigt osäkert. Personalen refererar till grönområdet intill Granitvägen och berättar att de aldrig skulle gå hit med en barngrupp även om de känner till området men att de inte vet varför de inte gillar det. Grönområdet upplevs inte som tilltalande. När de fortsätter diskutera funderar de på om det är den stora vägen som ligger intill som påverkar. Trafiken påverkar andra grönområden som inte besöks och som refereras till av personalen. De kommer fram till att de områden som besöks upplevs som säkra.

Buller från trafik är ett störmoment enligt pedagogerna. Buller skapar brus som gör att de inte hör barnen.

Privata tomter: Vissa av grönområdena uppfattar personalen som privata och dessa besöks därför inte.

Helt öppen yta: Personalen beskriver ett område som den äldre barngruppen brukade besöka tidigare. Detta grönområde används inte idag då det känns för öppet. De upplever att det blir mer springlekar, något de inte eftersträvar.

Storleken: Mindre grönområden upplevs som säkrare och nyttjas i högre grad.

Skolan

Samtliga av lärarna uttrycker att de skulle vilja vara ute mer än vad de är. Inom idrotten har läraren anpassat sitt schema för att kunna vara ute så mycket som krävs. Pedagogerna i fråga är därför nöjda som det är.

Personal: Bristen på personal upplevs som ett problem då pedagogerna ofta själva är ute med eleverna. Skolans bemanning är en del av säkerheten enligt en pedagog.

”Det finns säkerhetsaspekter som gör att det ibland känns lite lurigt att vara ute själv med dem.”

Trafik och avstånd: Som nämnts ovan upplevs den låga personaltätheten i kombination med trafiksituationer som ett hinder. En av pedagogerna uttrycker att de egentligen kanske skulle vilja vara ute mer i naturen men att det skulle kännas naturligare att vara ute mer om det fanns orörd natur runt knuten. För att komma till säker natur där barnen kan släppas fria så krävs det att de åker en längre sträcka såsom till Hellasgården och då spelar tiden in. Att gå med många barn är svårt på grund av säkerheten. En pedagog berättar att tiden inte räcker till och att därför främst närområdet kring skolan används. Det finns motsättningar om huruvida skolan har en bra placering eller inte. Några av pedagogerna tycker att skolan har en dålig placering i förhållande till den ”riktiga” skogen och den ”riktiga” naturen. Samtliga av dessa pedagoger uttrycker dock vid andra tillfällen att skolan har en central placering i förhållande till det som erbjuds vilket upplevs som positivt. Att påpeka är att alla de intervjuade inte upplever att skolan har

en dålig placering. En pedagog uttrycker:

"Vi har ju fördelen av att det är nära till många olika ställen, vi ligger ju perfekt här egentligen."

Vägar såsom motorvägen och Värmdövägen samt trafikmiljön i övrigt är en del av missnöjet med närheten till de grönområden som finns och detta påverkar säkerheten. Järlavägen upplevs som en orospunkt. Många av trottoarerna är smala eller finns inte alls och vägarna inbjuder till höga hastigheter.

Rutiner och tid: Rutiner och bristen på tid hänger samman och påverkar utomhusvistelsen. Tidsbristen påverkas också av avståndet då samtliga upplever att de inte har tid att ta sig till de önskade grönområdena. En pedagog uttrycker att hen skulle vilja vara ute mer men att tiden inte räcker till för allt som ska hinnas med under lektionerna.

"Beroende av mycket. Mycket som ska proppas in, lektionstiden är inte så lång. Ja, generellt absolut, jag skulle vilja gå ut mycket mer och titta på omgivningen och träden och årstider, barkvist, med löv, utan löv och så vidare."

Resurser: Skolans resurser och hur dessa fördelas är något som en av pedagogerna tar upp. Resurser behövs till allt och det gäller att väga för och emot. Pedagogen uttrycker att alla resurser självklart inte ska läggas på utomhusvistelse. Resurserna skulle dock kunna läggas om lite grann så att de till exempel skulle kunna åka iväg längre bort vilket kräver fler personal.

Kommunikationsmedel: På fritidsverksamheten upplever personalen problem med kommunala kommunikationsmedel. Fritids har verksamhet under sommaren och under den här perioden måste de betala för att åka. Under sommaren skulle de kunna åka iväg varje dag, men det blir inte samma flexibilitet när de måste betala på till exempel bussen.

Erfarenhet och vana: Erfarenheten och vanan hos personalen kan påverka hur mycket tid som spenderas i utomhusmiljön. En pedagog upplever att vanan spelar in och då även vanan hos eleverna för att klä sig för olika väderlek. När det är kallt så klär sig inte alla elever efter vädret och då blir det ingen trevlig upplevelse för eleverna. En pedagog tror att "hinder i hjärnan" påverkar, att det kanske inte tar så lång tid att ta sig till ett grönområde med buss men att det bli ett hinder då det tar tid och är krångligt att få in många barn i bussen

Faktorer som påverkar i val av grönområde:

Storleken: Storleken har betydelse för användandet av grönområdena. En pedagog yttrar att:

"Det är mycket som ändå ligger insprängt mellan husen, som blir för litet. Då kan jag lika gärna använda vår husskog som är närmast, allra allra närmast."

Vanan: Samtliga pedagoger kan inte riktigt komma på varför vissa grönområden används och tror att det kan ha med vanan att göra.

Privata tomter: Vissa områden upplevs som svåra att veta om de är privata eller tillgängliga och därför används de inte.

Trafik: Samtliga av de intervjuade beskriver nackdelen med grönområdet invid Granitvägen. En pedagog tycker att området inte är attraktivt ur miljösynpunkt men kan inte riktigt sätta fingret på vad det är. Pedagogen tror att det kanske även har att göra med att det tidigare hängde skumma typer här och att det inte känns säkert ur trafiksynpunkt. En annan pedagog yttrar att området inte går att överblicka på grund av topografin och att de därför måste gå i samlad trupp. Vidare säger pedagogen att någon sorts avgränsning kanske skulle hjälpa men att bullret från trafiken fortfarande stör. Det är då kanske inte egentligen backen och topografin som stör, utan främst vägarna och säkerheten som påverkar mest.

Buller: Vissa av grönområdena påverkas starkt av bullret från motorvägen, vilket anses negativt.

Topografi: Branter anses av vissa som orosmoment och påverkar vilka grönområden som besöks.

Förskolan	Kommentar	Skolan	Kommentar
Rutiner och tid		Rutiner och tid	
Trafik & avstånd		Trafik & avstånd	
Personal/strl på barngrupper	Personal: Endast om ngn är sjuk	Personal	
Erfarenhet & vana		Erfarenhet & vana	
Kommunikationsmedel		Kommunikationsmedel	
		Resurser	
Faktorer som påverkar i val av grönområde		Faktorer som påverkar i val av grönområde	
Vanan		Vanan	
Trafik		Trafik	
Buller		Buller	
Privata tomter		Privata tomter	
Vatten & topografi		Topografi	
Storleken	Föredrar mindre grönområden	Storleken	Föredrar större grönområden
Öppen yta			

Tabellen visar vilka faktorer som ses som hinder för förskolan och skolan. Detta ger en överblick över vilka faktorer som påverkar och vilka likheter och skillnader som finns mellan förskolan och skolan.

Kvaliteter hos grönområden som stödjer utomhusvistelse

Under den här rubriken presenteras de grönområden som förskolan och skolan besöker i Nacka kommun, beskrivningar av drömmiljöer och föredragna karaktärer i grönområden. Karaktärerna är kopplade till metaforerna som lästes upp under intervjun. De tre rubrikerna följer varandra under förskolan och skolan.

Förskolan

Grönområden i Nacka

De områden som förskolan besöker är främst av naturkaraktär. Många av de närmsta grönområdena såsom Järlaskogen och Lillängsskogen beskrivs positiva på grund av just närheten till dem. Andra karaktärsdrag som de intervjuade använder för att beskriva de grönområden som används är att de är kuperade, att det finns klippor och berg, att det finns bra klätterträd och att det finns bär och svamp.

En annan fördel med just det här grönområdet, som pedagogerna inte nämner när de beskriver andra grönområden, är att det här finns en naturlig samlingsplats eftersom området är kuperat.

”Om man är där nere så blir det som en naturlig samlingsplats, nästan som en öppning som gör att man går dit och sen sprider man sig från det då, ut till olika delar.”

”Det blir en naturlig gräns.”

Förskolans närmsta grönområde är Järlaskogen. Detta område används då många av förskolebarnen kommer att börja i Järla skola. Järlaskogen används frekvent av eleverna på Järla skola och pedagogerna vill att barnen dels ska lära känna den miljön de kommer vistas i men också skapa en gemenskap med eleverna där. Området används också på grund av vegetationen som är skogslik där barnen bland annat kan balansera på stubbar. Här finns en skridskobana och

hinderbana som barnen använder.

Förskolan besöker andra naturområden med lekutrustning. Bland annat besöks Nacka kyrkby som inhyser en lekplats som är mycket uppskattad bland barnen.

”Alltid lek på gång där.”

Personalen förstår inte varför lekplatsen är så uppskattad då lekutrustningen inte skiljer sig från andra platser. De små barnen är mest kring lekplatsen medan den äldre barngruppen även är i naturområdet runtomkring. Här uppfattar pedagogerna att de leker helt andra lekar än på andra platser, något pedagogerna tror kan bero på att området är mindre. Lekplatsen styr lekarna eftersom barnen ser vad de ska göra, ändå älskar de lekplatsen enligt personalen. En av pedagogerna funderar på om området är så populärt på grund av att det är upphöjt, ingen som tittar ner på dem, de känner sig på ”topp” och kan se ned mot hustaken. Ett annat grönområde med lekplats som besöks är Lillängsparken. Området besöks på grund av topografi, att det finns klippor och berg i dagen där barnen leker.

Ett till grönområde som inhyser en lekplats, Talliden, besöks av den äldre barngruppen på förskolan. Denna ligger en bit längre bort. Området besöks då det ligger i centrala Nacka vilket personalen upplever som bra för barnen att se. Under promenaden passerar de Setterwallska villan och den tillhörande parken med exotiska träd. Den här platsen skiljer sig från de andra grönområdena som används då grönområdet fungerar som innergård för kringliggande hus. Större delen av området är av natur och skogskaraktär medan mindre delar är mer av parkkaraktär. De intervjuade nämner dock inte att park karaktären anses positiv utan att barnen leker i lekplatsen och i kringliggande natur.

Ryssberget är ett större naturområde som ligger inom gångavstånd från förskolan. Kvalitéerna i det här området som nämns är topografin, höga tallar, mossor och rinnande vatten som stundtals hörs i skogen. Pedagogerna talar om

Ryssberget på ett helt annat sätt än resterande grönområden i närområdet.

”Den här upplevelsen av att du hör det här susandet, du ser knappt himlen, därför att det är så fullt med höga träd. Och det är det här som barnen brukar kommentera, ooohhh vad stort. För att dom här träden vi har runtomkring oss blir ju inte så påtagligt stora när de är ensamma, men när du har jätte många runt omkring dig, som är höga tallar så, då står de faktiskt och beundrar det.”

”Det är mossigt där. Det är sån här, man kan kalla det magisk skog på ett sätt, för att den är kuperad men sen är den också lite såhär drömsk på något vis.”

Aktiviteter som utförs i Ryssberget är bland annat byggande av kojor och naturvetenskap där barnen fått rita av djur. Motoriken övas här på de nedfallna träden. Ingen av barngrupperna går hit så mycket längre. Det beror dels på säkerheten, då det inte känns tryggt med så många barn i området. Vägen hit har upplevts som lång och de har gett upp inför barnens gnäll. Efter att ha jämfört sträckan med att gå till andra grönområden som de besöker så kommer de på att området egentligen inte ligger längre bort, att de glömt bort fördelarna med området. Vidare samtalar personalen om att de kanske ska börja gå hit igen då promenaderna egentligen inte är något negativt, snarare positivt, motion skulle kunna vara något att lägga till som målsättning.

Förskolan besöker områden som kräver att de tar buss eller båt. Två naturreservat besöks främst. Även då förskolan ofta föredrar mindre grönområden och tycker att närnaturen är positiv så tar de sig till dessa. De menar att de vill att barnen ska få uppleva och få erfara naturreservaten. Ett område som förskolan besöker är naturreservatet Nyckelviken. Området beskrivs som varierat med många olika platser att vara på. Det finns bland annat djur, odling, ängar, skog och gamla träd. Den yngre barngruppen leker främst i skogen medan den äldre barngruppen vistas mer bland djuren. Personalen upplever att det är bra för de barnen som inte är vana att se djur. Vägen dit beskrivs även som trolsk med rinnande vatten. Hellasgården i Nackareservatet

besöks, då området upplevs som rekreativt. Här eldar de, grillar och leker på ängarna. Förskolelärarna upplever att skogen och grillningen tar fram ”ursprungskänslan” i barnen, något som inte framkommer i andra miljöer. Färre bussar går hit vilket leder till att de oftare besöker Nyckelviken.

Drömmiljön

Här får pedagogerna fritt beskriva ett optimalt grönområde för barnen och personalen.

Jag upplever att personalen anser att positiva grönområden är de som är mer orörda. Dessa är svåra att hitta och uppleva i mer urbana miljöer men kan visa hur ”naturen egentligen ser ut” och vad naturen kan ge oss.

”Jag skulle velat att dom skulle få uppleva just det här vad naturen egentligen kan ge oss, det här med lugn och ro, att man får mer syre i lungorna, det händer saker, du hör, känner dofter som är helt tydligt förknippat med det, du ser sånt som du inte ser i andra situationer.”

Rekreation i form av lugna och rofyllda grönområden anses som viktiga då de bedömer att både personal och barn är stressade.

”Rekreation är ett jättebra ord egentligen. Det är det vi behöver idag.”

Miljöer som triggar olika sinnen och där barnen kan hitta bär och svamp anser personalen som viktig. Andra kvalitéer som tas upp är klätterträd som de upplever finns på för få ställen. Kuperad mark, en variation av träd, gammal skog, vatten, bra lekplatser och material för barnen att bygga med nämns som positiva inslag.

”Stora ytor, med stor variation. Kanske en stor äng med träddungar runt omkring och kanske några bergsvägg, och gärna något vattendrag kanske, finns mycket att välja på.”

Andra pedagoger beskriver dock att den lilla ytan är en fördel. Säkerhet

är något som pedagogerna tänker på när de vistas ute men samtliga tror även att detta är något som barnen föredrar, tryggheten i den lilla skogen eller parken.

”Tryggheten i den lilla parken, för att de kanske leker på ett annat sätt.”

Karaktärer

Samtliga av de intervjuade hade svårt att välja vilken karaktär som de ansåg viktigast. De upplever att alla karaktärer bör finnas i deras närmiljö. Karaktären vild ansåg de saknades i sin närmiljö. De ansåg att den karaktären bör finnas i naturreservaten, såsom Hellasgården, men att karaktären saknas här. Området tenderar att ha mer klippt gräs och byggnadsställningar, att ursprungs växter och djur är på väg att försvinna.

Karaktären vild nämndes som viktig av samtliga. Artrik ansågs som den viktigaste karaktären för barnen av hälften av de intervjuade. Karaktären lek/viste ansågs även som viktig för barnen av hälften av de intervjuade och en av de intervjuade nämnde allmänningen.

Skolan

Grönområden i Nacka

Den miljö som skolan vistas mycket i är Järlaskogen, främst på grund av närheten. Järlaskogen och annan natur kring skolan används för kortare utomhusbesök under lektioner för att bland annat titta på vårtecken och kolla på träd. Miljön används även för spring och lek. Samtliga upplever att området är bra då det är varierat med skog och berg. Andra faktorer som upplevs som positiva är att området är mindre, lärarna har god uppsikt över barnen då området är tydligt och har tydlig rumskaraktär, vilket upplevs som tryggt.

Vatten upplevs som positivt och skolan vistas runt bland annat Järlasjön, främst kring strandpromenaden och närliggande naturmark. Längs strandpromenaden promenerar de, badar och åker skridskor. En

av pedagogerna uttrycker att den sträckan främst är positiv på grund av motionen och att det är en trevlig sträcka för promenad, men att de här inte får någon naturupplevelse. Naturupplevelse får de dock vid grönområdet intill och här uppskattas vattnet och att området inte är så tillrättalagt, det finns bland annat naturlig strand här. Långsjön naturreservat besöks, också här på grund av vattnet. En pedagog upplever att det här området är lugnt och att det här finns ”riktig natur”. Aktiviteterna här är bland annat att promenera, titta på vattenväxter och naturtecken.

Storängen är en mer parkliknande miljö där klasserna under idrotten utför samarbetsövningar och spelar. Det är den stora öppna ytan som tilltalar.

Personalen har delade meningar när det kommer till Ryssberget. All personal upplever att det är väldigt positivt att ha Ryssberget så nära skolan. Samtliga upplever däremot att området är alldeles för bullerutsatt på grund av närliggande motorväg.

”Varför jag personligen inte väljer att gå dit är nästan på grund av buller från motorvägen. Jag är uppvuxen på landsbygden själv, så det är liksom inte för mig naturkänsla.”

Några av de intervjuade upplever att de inte får ut så mycket mer av Ryssberget än av Järlaskogen, speciellt då det blir stressigt att ta sig dit. Dessa upplever även att området känns osäkert, att det finns för många branter som utgör en risk. En av pedagogerna beskriver Ryssberget som nästa anhalt efter Järlaskogen. Det kräver mer tid för dem att gå hit men här kan eleverna leka av sig enligt den intervjuade.

”Barnen mår så otroligt gott av det. Då får de utlopp för det här som de kanske inte får i ett klassrum också, springa av sig lite samtidigt som man lär sig något förhoppningsvis.”

Området anses tilltalande av vissa då det är stort, spännande, inte så tillrättalagt och kuperat. En pedagog uttrycker att området är spännande, att de upplever att de nästan kan gå vilse här. En

intervjuad beskriver området som positivt på grund av skogen, att det nästan är urskog, går de en kort stund så är de mitt i skogen. I området finns även gamla bunkrar vilket vissa av barnen upplever som spännande.

Nyckelviken tilltalar på grund av variationen med bondgård, vatten, bäckar, skogsbackar och grottor. Hit tar sig skolan främst med buss. Nackdelen är att grönområdet ligger för långt bort. Ängarna anses värdefulla enligt en av lärarna. En av de intervjuade uttrycker att heldagsutflykterna till till exempel Nyckelviken är mysiga, upplevelsen blir annorlunda, det blir inte lärare och barn-relationen utan de mår bra av att vara ute ihop, stora som små. Hellasgården beskriver samtliga intervjuade som ett väldigt bra område. Hit åker de under friluftsdagar och arbetar med lägerverksamhet såsom att hämta vatten, laga mat och grilla. I området finns rinnande vatten, en av de intervjuade berättar hur eleverna kan vara där i timmar, det rinnande vattnet bjuder in till lek. Andra aktiviteter är skridskor, orientering och vandring. Området beskrivs som rekreativt och stort, barnen kan släppas fria.

"Det blir liksom, det blir det här som det ska ge och vara i naturen, det här avstressade."

"Just det här att njuta av det, och det jag kan känna att man faktiskt når det, även fast man bara åker till Hellasgården en dag och sådär, att just det igen, det här att sitta och laga mat ute, att barnen känner men gud va gott det blev. Att man får sitta ute och göra det här som faktiskt gör att jag blir påverkad av miljön jag är i. Jag tycker att det jag aldrig skulle äta hemma, kokt broccoli, det är plötsligt fantastiskt gott när jag gör det ute och själv. Och det är lite sån här aha-upplevelse för dom."

Hit tar sig skolan främst med buss. En av lärarna uppskattar Hellasgården på grund av närheten, men enligt andra intervjuade krävs det även mycket planering för att ta sig hit.

Drömmiljön

Alla intervjuade upplever att variationen är viktig. Många refererar till

Nyckelviken och dess variation som ett optimalt område när de fritt får beskriva hur ett bra grönområde ser ut. Säkerheten, att barnen kan släppas fria utan att de behöver oroa sig för bilar och trafik är av vikt. En variation av täthet av träd såsom skog, dungar och öppna ytor anses bra.

"Variationen."

"Det tycker jag också. Så att det finns, vatten, öppna ytor, skog, höjdskillnader, glesare skog, kanske någon våtmark till och med."

"Varierat och inte för trångt."

Öppna ytor eller ängar där de kan samlas, leka och springa upplever alla att barnen uppskattar. Andra kvalitéer är rinnande vatten och klätterträd. En pedagog upplever också att det är positivt med stigar, men inte över hela området. Ytor som inte känns tillrättalagda uppskattas. En av personalen uttrycker att träd som fällts bör utnyttjas mer så skolan kan använda sig av materialet både till lek och till undervisning. Samtliga upplever att ett bra grönområde är detsamma för dem som för barnen men en pedagog uttrycker ändå:

"Jag tror att om ungarna är ute själva så tror jag dom inte är så brydda, kräsna, dom springer ut på vad som helst".

"Ja det tror jag med, det är väl jättekul om det kommer en ny byggnadsställning, då blir det en ny liksom, kan man ju leka kull kring där också. Dom hittar väl på saker med det som finns."

Karaktärer

Karaktärerna som pedagogerna främst föredrog var vild och artrik. Rofyllt och rymd ansåg pedagogerna även var viktiga och hamnade efter vild och artrik. Sist kom karaktärerna allmänningen och viste/lek. Samtliga tyckte att alla karaktärer finns i närområdet beroende på hur långt de tar sig. En pedagog trodde att karaktären vild attraherar barn men att de inte bryr sig om en artrik miljö. Lek/viste, rymd och allmänningen skulle hamna högre upp om barnen själva fick välja.

En pedagog tyckte att det inte riktigt spelade någon roll, att man

måste anpassa sig efter det som byggs. Karaktären allmänningen var helt ointressant enligt pedagogen och tyckte att miljön ska innehålla mycket, vara orörd.

”Sen är det väl också när man nu ska prata om djur och natur och vad som händer med träd och insekter som påverkar och tvärtom, då är det ju bättre om den inte är tillrätta lagd, då är det ju bättre att det är lite orört och stökigt och att det faktiskt, såhär slits det med tiden och det här händer och såhär påverkas det, att man faktiskt ser det.

Stöd och intresse av utomhusvistelse

Förskolan

Samtliga pedagoger uttrycker att skolans ledning visar stöd för pedagogisk verksamhet, medan andra inte känner att de kan svara på frågan. En av dem som inte kunde svara på frågan har dock inte arbetet på förskolan under en längre tid, vilket kan förklara osäkerheten. Enligt personalen finns det utomhuspedagogiskt arbete inskrivet i skolans verksamhetsplan, vilket även styrks av de uttalandena kring aktiviteter i utomhusmiljön. Pedagogerna beskriver att läroplanen är fantastiskt bra men att den är inskränkande. Det är mycket som ska planeras innan utomhusvistelse och ibland är aktiviteterna skönare att göra hemma även om aktiviteterna kanske blir bättre någon annanstans enligt pedagogerna.

"På det viset vi har krav som blir på ett annat vis som gör att vi skulle nog vilja göra naturvetenskapliga experiment eller så, då måste vi ha kamera, papper och penna. Gör vi det då eller inte?"

Tiden spelar roll för planeringen då barnen ska hem olika tider, och så vidare. Några av lärarna berättar att de skulle behöva tänka om och funderar på vad de skulle kunna ha för syfte som skulle passa in med läroplansmålsättning, kanske friskvård eller miljötänk där de skulle kunna städa i något grönområde.

Vissa av lärarna har erfarenhet av utomhuspedagogik då det gått utomhuspedagogik för matte samt att några av barngrupperna besökt en naturskola i Velamsund. De som inte har någon erfarenhet upplever att de lär sig av de andra med mer erfarenhet.

"De som är gamla i gemet har ju lärt en väldigt mycket."

Alla intervjuade tycker att utomhusvistelsen bidrar till att uppnå skolans mål. En pedagog berättar att många av barnen är uppvuxna i området och känner de platser som besöks på förskolan, något som upplevs som positivt.

Skolan

Alla pedagoger tycker att skolan visar stöd för utomhuspedagogisk verksamhet.

"Ja det gör dom men samtidigt ligger vi ju där vi ligger på något sätt, men jo det gör dom, vi har ju absolut i och med att vi har ju just nu under året det här idrottsprojektet att dom har något som heter sal till natur, det är ju absolut en ledningsfråga, att dom har sett till att det går att genomföra på ett sånt sätt att det blir bra."

Den intervjuade beskriver projektet "Sal till natur" där eleverna haft schemalagda förlängda idrottslektioner i utemiljö. Andra pedagoger tycker även att ledningen stödjer dem genom projektet FRASSE, ett fritids projekt där olika aktiviteter sker i tvärgrupper varje vecka. En pedagog tycker att ledningen visar stöd men att det i slutändan är upp till lärarna att följa läroplanen.

Samtliga lärare är osäkra om det finns utomhuspedagogiskt arbete inskrivet i skolans verksamhetsplan. En lärare beskriver hur det finns med i läroplanen, i den egna pedagogens ämne, andra ämnen och att det i läroplanen står om fysisk aktivitet, men inte om det är preciserat fysisk aktivitet utomhus. En annan uttrycker att det inte är något lärarna måste utföra, men till viss del då det i läroplanen står om närmiljön. En av de intervjuade tror att sal till naturen numera står med i skolans verksamhetsplan. Alla lärare tycker att utomhusvistelsen är viktig för att uppnå skolans mål. Större delen av de intervjuade har någon form av erfarenhet av utomhuspedagogik i sitt ämne genom utbildning, kontakt med naturskolan eller genom informationsfilmer. En av pedagogerna har inte det men tror att erfarenhet kan fås genom bland annat lärande av andra pedagoger.

"Nej, alltså det är sånt man läser och hör och tänker och anpassar efter vad man håller på med, men det är ingenting som...nej, som jag har fått in någon utbildning nej. Om jag inte har sökt upp den själv eller vad jag ska säga."

Lärarnas eget intresse påverkar till viss del hur mycket tid som spenderas utomhus enligt pedagogerna. En av de intervjuade uttrycker att det egna intresset spelar in men att de är duktiga på att följa läroplanen och att de i och med det får med den biten. Sen kanske de väljer att undervisa utomhus en gång istället för fyra. Olika lärare har även olika möjligheter enligt pedagogen med tanke på att de är låsta av scheman och dylikt. Med vissa klasser går det inte heller att vara ute ensam och finns det då inte möjlighet för en till lärare att följa med så blir det ingen utomhusvistelse.

Det beror även på pedagogens erfarenhet av utomhuspedagogik enligt en pedagog. Att lärarna vet vad de kan göra ute, hur ofta de själva är ute, att följa med en annan lärare med erfarenhet kan leda till att de får den kunskapen att själva göra det.

”Man måste bli introducerad för det sättet att jobba.”

Utomhusmiljön som ett komplement till inomhusundervisning

seriösa i en utomhusbaserad lärmiljö enligt författarna (Szczepanski & Dahlgren, 2011).

Skolans och förskolans uppdrag är att varje individs lärande ska främjas (Skolverket, 2011, Skolverket, 2010). Med utomhusvistelse finns möjligheter och positiva aspekter som kan bidra till barns utveckling. Det går emellertid inte att påstå att utomhusvistelse alltid bidrar till ett positivt lärande och utveckling. För detta krävs det att pedagogerna har ett intresse och kunskap. Mårtensson menar att det krävs pedagogisk vidareutbildning av lärare för att skapa naturmöten av god kvalitet inom ramen för skolans uppdrag (Mårtensson, 2009). Utomhuspedagogiken som verktyg kan således ge kunskap om hur utemiljön och gröna miljöer kan användas för att skapa god undervisning. Utomhusvistelse kan bidra till att uppnå skolans och förskolans mål visar olika studier bland annat av (Bentsen, 2009, Grahm, 1991) och utomhusmiljön kan vara en positiv miljö för lärande (Szczepanski & Dahlgren, 2011). Detta visade sig även vara fallet i den här fallstudien. Alla av de intervjuade tycker att utomhusvistelse bidrar till att uppnå skolans och förskolans mål. Flertalet nämner också att utomhusvistelse krävs för att målen ska uppfyllas generellt eller inom deras ämne. Jag upplevde att många av de intervjuade uppfattade utomhusvistelse som något positivt. Flertalet talade om fördelar med att vistas i utomhusmiljön. Några av fördelarna som nämndes var att motoriken utvecklades utomhus, leken blev bättre och det sociala samspelet förbättrades både mellan barn samt mellan barn och lärare. Pedagoger inom estetiska eller praktiska ämnen nämnde att de skulle vara ute mer om de var lärare inom teoretiska ämnen. Detta var även något som framkom i Szczepanski och Dahlgrens studier. Endast ett fåtal av de intervjuade nämnde praktiska och estetiska ämnen som ett objekt för lärande. Dessa ämnen kanske inte uppfattas som lika

Faktorer som hindrar eller styr användandet av grönområden

Bristande säkerhet

Många av de upplevda hindren som påverkar vägen till och från grönområden och vid grönområdena såsom trafik, brist på personal, storlek på grupperna, och närheten till naturen har direkta kopplingar och påverkas av varandra. Hindrens gemensamma nämnare är säkerhet eller brist på säkerhet. Under frågan vilka grönområden som inte används i deras närhet började många av de intervjuade att fundera kring frågan då de inte riktigt hade något svar, vilket ledde till att dessa diskuterade de områden som faktiskt besöks och hur de upplevdes som säkra. Detta påvisar att en upplevd känsla av osäkerhet troligen är det främsta hindret för naturbesök och i val av grönområden. Att säkerheten är av stor prioritet har visats sig i andra studier, i bland annat (Beck-Friis, 2003) examensarbete av förskolor.

Andra säkerhetsaspekter som påverkar vilka grönområden som besöks är branter och vatten. Vad som upplevs som osäkert i form av vatten och branter verkar vara subjektivt eftersom de intervjuade inte upplevde samma områden som osäkra. Vissa grönområden som skolan besöker innehåller branter. Detta hinder kan således inte vara lika avgörande. För personalen på förskolan upplevdes dock vatten i form av sjöar och dylikt som avgörande för vilka grönområden som besöktes, då dessa inte besökte grönområden med den här typen av vattenkontakt. Min uppfattning är att grundare eller mindre vatten såsom bäckar och dylikt inte upplevs som osäkert då pedagogerna uttryckt att de gillar grönområden med rinnande vatten som inslag. Personalen på skolan nämnde inte vatten som något hinder och flertalet av de grönområden som besöks ligger invid sjöar såsom Långsjön och Järllssjön. Personalens erfarenheter kan här spela in eller det faktum att barnen är yngre på förskolan, något som kan vara avgörande.

Då jag inte bett de intervjuade att rangordna hindren så är det svårt att avgöra vilket av de enskilda hindren som påverkar mest.

Hindren påverkar även varandra och de går inte direkt att behandla var för sig. Betydelsen av närheten till grönområden värdesatts av pedagogerna, något som flertalet studier behandlar såsom (Bentsen, 2010, Knutssons & Laestadius 2005, Beck-Friis, 2003, Grahn, 1991). I denna fallstudie finns grönområden relativt nära. För långt avstånd till grönområden ansågs vara ett problem, främst för skolan. Men det var inte endast avståndet i sig som var ett problem utan att det fanns för lite ”riktig natur” i närområdet. Här spelar även grönområdets karaktär in något som stämmer överens med Grahn studier, att grönområdets utformning spelar roll för organisationers besöksfrekvens i grönområden (Grahn, 1991). Trafiken spelar en central roll när det kommer till säkerheten och avståndet då fler trafiksituationer kan uppstå. Detta ansåg både skolan och förskolan vara ett problem. Förskolan tyckte däremot inte att det finns för lite ”riktig” natur i området. Detta kan ha att göra med att de ibland föredrar att använda mindre grönområden medan skolans personal föredrar större grönområden. Då blir avståndet till de prefererade grönområdena längre.

Förskolan upplevde i många fall att de mindre grönområdena var bättre för barngrupperna eftersom barnen lekte ”bättre” under dessa förhållanden. I större naturområden kände personalen att de inte hade tillräcklig kontroll. Skulle dock förskolan uppleva att de hade mer kontroll i de större grönområdena så skulle eventuellt inte de mindre grönområdena vara att föredra. Huruvida barnen leker bättre kan bero på förskolelärares osäkerhet kring större områden, vilket leder till att de kontrollerar lekarna mera.

Hinder som nämndes (ej rangordnade):

För långt avstånd
För stora barngrupper
För liten personalstyrka
Bristande kommunikationsmedel
Rutiner kring dagen och tiden hämmar
Fördelning av resurser
Bristfällig erfarenhet

Vanans makt
Osäkerhet kring ägandet av tomter
Öppen eller sluten miljö påverkar
Storleken på grönområdet påverkar

Dessa resultat stämmer i mångt och mycket överens med tidigare studier (Faskunger 2007, Grahn, 1991, Andersson & Davidsson, 2007, Knutssons & Laestadius 2005, Bentsen, 2010, Beck-Friis, 2003). De faktorer som verkar som hinder i fallstudien verkar likaså påverka andra förskolor och skolor. Skillnaden mellan den här fallstudien och andra undersökningar är att inte bara frågan om vilka faktorer som påverkar och hindrar användandet av grönområden ställdes, utan att också frågan om vilka grönområden som inte används och varför ställdes. Den frågan ledde till resultat som kanske inte hindrar besök av grönområden generellt men som visar på andra faktorer som påverkar i val av grönområden.

Stöd och intresse av utomhusvistelse

Något som de intervjuade själva inte påpekade som ett hinder men som framkom under intervjuerna var huruvida ledningen, målsättningen och personalens intresse påverkade.

I förskolan fanns en tydlighet i att ledningen stödjer dem och i att det finns mål för vad som ska uppnås i och med den utomhuspedagogiska verksamheten. Under ett av intervjutillfällena tog personalen tillfället i akt att diskutera förbättringar som de kom på i och med intervjun. Detta kan påvisa om ett intresse för, och ett initiativtagande till att förändra verksamheten till det bättre. Det finns enligt mig en koppling mellan ledningens stöd, en tydlig målsättning, personalens intresse och engagemang samt det faktum att personalen är nöjd med tiden för utomhusvistelse. Pedagogernas erfarenhet kan också ha bidragit.

Kring frågan om ledningen visar stöd på skolan så svarade alla ja, samtidigt som några tog upp andra hinder, såsom att det inte var något som ledningen kunde lösa. En av de intervjuade tyckte att det i slutändan är upp till lärarna att följa läroplanen. Ledningen har dock

visat stöd i de olika projekten som gynnar utomhusverksamhet enligt lärarna. Det kan då vara så att lärarna har låga förväntningar på ledningen, att kommunikation saknas mellan lärare och ledning eller en saknad av engagemang. Min erfarenhet av ledningens engagemang genom mina kontakter för att organisera denna undersökning och dess intervjuer är dock att intresset för närmiljön är svalt. Ansvar lämnades i stort på lärarna och de hade svårt att hitta tid för att delta. Flera av lärarna var dock intresserade att bli intervjuade under en kortare tid, och det var deras intresse, inte ledningens engagemang, som gjorde undersökningen möjlig. Att inte tiden fanns för att delta är ett resultat i sig. Det finns inte tillräckligt med tid på arbetsplatsen för att diskutera frågor som eventuellt kan förändra verksamheten till det bättre.

Osäkerheten kring målen när det kommer till utomhusverksamhet kan även vara en bidragande orsak. Detta kan tyda på ett bristande intresse eller en otydlighet i verksamhetsplanen eller från ledningen. Pedagogers egna intresse och kunskap kring utomhuspedagogik påverkar, något som samtliga i personalen uttryckte. Detta resultat stämmer överens med studien av (Beck-Friis, 2003, Knutssons & Laestadius 2005). Inom idrotten på skolan kom initiativet för projektet "Sal till naturen" från de inblandade pedagogerna, inte ifrån ledningen, vilket visar att det faktiskt är möjligt att påverka som pedagog om intresset och engagemanget finns.

En av de intervjuade upplevde att många var duktiga på att följa läroplanen men att det sen kanske spelade mindre roll om de var ute en eller flera gånger, då detta beror på lärarens situation i och med scheman och planering. Av störst vikt är kanske inte här att klasserna kommer ut ett visst antal gånger per ämne eftersom alla ämnen inte passar att vara ute i lika stor grad som andra. En kommunikation mellan lärarna och ledningen och ett gemensamt mål om att vara ute är av större vikt. Självklart krävs det då kunskap om hur, var och när detta ska ske för att skapa bra förutsättningar för lärande. Hinder som påverkar besök och användandet av naturen är således även:

En otydlig målsättning
Pedagogers ointresse
En ledning som inte stödjer

Kvaliteter hos grönområden som stödjer utomhusvistelse

Vad som anses som faktorer som verkar negativt för grönområden säger även något om kvalitéer hos grönområden som stödjer utomhusvistelse. Hinder under rubriken "Faktorer som hindrar eller styr användandet av grönområden" visar att ett säkert grönområde främst fritt från trafik och buller värdesätts. Storleken kan påverka och här är det främst större områden som skolan värdesätter medan förskolan föredrar mindre grönområden. Detta kan bero på att barnen på skolan är äldre, lekområden tänjs ut mer och de leker i större grupper, något som kräver mer plats (Piaget, 1962 refererat till i Grahn, 91). En skillnad mellan skolan och förskolan var också att förskolan föredrog mer slutna grönområden eftersom de tyckte att leken i öppna grönområden inte var att föredra. Skolans lärare uppskattade öppna grönområden såsom ängar då de trodde att barnen gillade den här typen av miljö.

Naturpräglad miljö

Främst besöks miljötyper med naturkaraktär. Beskrivningarna av ett optimalt grönområde tyder även på att en naturpräglad miljö anses attraktiv. Ingen nämner hårdgjorda element utan mer naturpräglade detaljer såsom klippor, vatten och olika typer av vegetation. Att förskolan och skolan föredrar dessa typer av miljöer stämmer väl överens med andra studier, bland annat (Grahn, 1991, Bentsen, 2010, Szczepanski och Dahlgren 2011). Skolan besöker dock andra typer av grönområden med mer öppen parkkaraktär, promenadstråk och sjönära områden. Detta ber antagligen till stor del på lärarna och de olika ämnena som de undervisar i.

Variation

Variation upplevs som viktigt enligt pedagogerna och poängteras av flera författare (Grahn, 1991, Beck-Friis, 2003). Flertalet upplever att Nyckelviken är ett optimalt grönområde på grund av detta. Enligt Nackas rekreativa grönstruktur innehåller området alla karaktärer vilket ger en variation av bland annat ängar och olika typer av skog. I övrigt

besöker och föredrar skolan flertalet av de grönområden som innehåller flertalet karaktärer såsom Hellasgården. Förskolan gör det i mindre utsträckning och även här kanske storleken på området är av större vikt. Förskolan uttryckte däremot att det var viktigt att ha alla typer av karaktärer i sitt närområde. De mindre grönområden som besöks mer frekvent har en variation i en mindre skala med klippor, topografi och blandad vegetation.

Vild

Karaktären vild hamnade på förstaplats, vilket stämmer överens med de intervjuades beskrivning av en god utemiljö. Både förskolan och skolan upplevde att orörda grönområden som inte var för tillrättalagda var positiva. Speciellt personalen på förskolan nämnde att platser som visade vad naturen kan ge var viktiga. Förskolan upplevde likväl att karaktären vild inte existerade i de grönområden som de besökte. Deras beskrivning av vissa grönområden, Nackas rekreativa grönstrukturs värderingar av dessa samt min uppfattning tyder emellertid på att karaktären vild finns. Karaktären vild och artrik kräver enligt Grahns beskrivningar ett större naturområde. De intervjuade upplevde ofta de mindre grönområdena som bättre vilket är en motsättning.

Artrik

Karaktären artrik ansågs som en av de viktigaste karaktärerna och hittas främst i de naturreservaten som besöks. Nyckelviken har enligt mig den mest utpräglade karaktären med djur, odling och ett varierat landskap och här nämndes djur och odling som fördelaktigt.

Lek

Lek nämndes som en karaktär som förskolan föredrar, något som stämmer överens på vilka områden som besöks. Att poängtera är att de lekplatser som besöks alla ligger i grönområden med naturkaraktär. Här används inte bara lekplatserna utan även kringliggande natur. Att lekplatser i anslutning till naturområden används mer än vanliga lekplatser visade (Jansson, 2009). Skolan nämnde inte dessa och besöker inte heller den här typen av grönområde enligt intervjuerna.

Rymd och rofylldhet

För skolan var rymd och rofylldhet viktigare än lek, vilket speglas i val av områden och beskrivningar av ett optimalt grönområde. Förskolan beskrev dock vikten av rekreativa, stresslösa och rofyllda platser gång på gång under intervjun. Varför den rofyllda karaktären inte nämndes som en av de viktigaste vet jag inte. Karaktärerna beskrevs kortfattat och dessa kan därför ha missuppfattats.

Element

Element som anses tilltalande är: naturliga samlingsplatser, en rik markvegetation av bär, svamp och mossor, en övervegetation av gamla träd och/eller varierade arter, topografi, klippor och berg, rinnande vatten, djur, odling, ängar, element som bidrar till rumslighet, klätterträd, stubbar och fällda träd, lekplatser samt material att bygga med.

Metodreflektion

I och med kvalitativa djupintervjuer som metod finns risker, dessa bör man således vara medveten om i början av studien och genom hela processen (Kvale, 1997). I möjligaste mån har studien planerats ordentligt redan från start för att försöka undvika dessa.

Enligt Kvale finns det två metoder för att kontrollera en intervjuanalys, att använda sig av flera uttolkare och/eller förklaring av tillvägagångssätt (Kvale, 1997). I studien har det inte varit möjligt att använda sig av fler uttolkare. Istället har de val som gjorts beskrivits och motiverats genom arbetet för att stärka tillförlitligheten. Jag har genom min diskussion försökt att visa på varför jag kommit fram till samtliga resultat. Läsaren kan följa mina tankar genom arbetet vilket ger läsaren möjligheten att bedöma mitt ställningstagande.

Både den intervjuade och intervjuaren kan påverka utfallet. Olika människor lägger in skilda värderingar och betydelser i ord. Risker finns därför alltid för misstolkningar (Kvale, 1997). De intervjuades tillförlitlighet kan således ifrågasättas. Intervjuguiden gav emellertid rum för de intervjuade att prata relativt fritt kring ämnet vilket gav dem möjligheten att ge fler och större perspektiv. Risker finns att den intervjuade inte svarar utifrån sina egna upplevelser utan vad den intervjuade tror är "rätt svar". Den risken finns likväl i alla intervjuformer och jag upplevde att de intervjuade talade utifrån egna upplevelser. De intervjuade var medvetna om att studien kommer att presenteras för kommunen och att skolan kommer att kunna ta del av den. I och med detta kan den intervjuade påverka hur den vill förmedla sina åsikter för dessa. I stort gav de intervjuade både negativa och positiva svar. När det gällde frågor angående ledningen och dess stöd tvekade en del av de intervjuade för att sedan ge en positiv bild av verksamheten. Närvaron av kollegor kan också påverka utfallet. I flertalet fall hölls gruppintervjuer med två till tre personer. De intervjuade kan till exempel avbryta varandra eller inte hålla med varandra vilket kan göra det svårare att analysera materialet (Kvale, 1997). Jag upplevde att de intervjuade ofta höll med varandra. Även detta kan vara problematiskt då en av de intervjuade kanske håller med även om den inte är av

samma åsikt. Jag försökte att få alla inblandade att diskutera, så att det inte bara blev en som förde samtalet medan den andra bara höll med. Positivt med gruppintervjuerna var att det blev mer av en diskussion vilket ledde till att de intervjuade kom med nya infallsvinklar. De intervjuade kan påverkas av dagsform, plats för intervjun och så vidare. Intervjuarens sätt att vara kan också påverka intervjun i olika riktningar. Liknande platser har använts för alla intervjuer och jag har försökt att "uppträda" på liknande sätt under alla intervjuer.

I studien har triangulering används för ökad validitet genom att flertalet frågor behandlade liknande ämnen. Besök av närområdet och de miljöer som använts gav möjlighet att reflektera över de intervjuades svar.

Ett sätt att kontrollera vad de intervjuade menar är att ställa samma fråga igen eller fråga "förstår jag dig rätt" (Kvale, 1997), något som i vissa fall användes under intervjuerna. Från början var tanken att det som sagts under intervjuerna skulle sammanfattas i slutet. Då tiden under vissa intervjuer var knapp fanns det inte alltid tillfälle att summera allting. När jag visste att vi inte hade så mycket tid så summerades vissa frågeställningar direkt. Hade mer tid funnits hade jag i större utsträckning gett den intervjuade fler stunder av tystnad. Tiden påverkade även antalet intervjuer och det var därför svårt att få fler intervjutillfällen. Hade fler intervjuer gjorts hade det funnits ett större material att analysera.

Generalisering

Den tidigare konventionella synen på fallstudier var att fallstudier inte är fullfjädrade som forskningsprojekt, att de är för subjektiva och att de därför brister i validitet eller att de inte är värdefulla i sig själva utan att länkas till hypoteser. Flyvberg trotsar den synen och menar bland annat att fallstudier är viktiga för forskare då dessa ger närhet till det verkliga livet och dess mångfald. Det ger en nyanserad bild av verkligheten och för forskares inlärningsprocess (Flyvberg, 2006).

Fallstudier kan enligt Flyvberg generaliseras men det krävs bland annat att studierna är skickligt valda utan slump och stora urval. Fallstudiers generaliserbarhet kan ökas genom ett strategiskt val av fall. Det representativa fallet är inte alltid den lämpligaste formen då målet är att uppnå mycket information av ett problem eller fenomen. De extrema fallen avslöjar däremot ofta mer information. Att identifiera kritiska fall eller andra fall är svårt och för att avgöra detta kan forskaren endast använda sin erfarenhet och intuition (Flyvberg, 2006). När den här fallstudien valdes var det även svårt att avgöra och identifiera huruvida den var av intresse. Studien är gjord för Nacka kommun och tanken var att undersökningen skulle generera resultat som gynnar kommunen. Därför valdes självklart ett fall i Nacka. Ett annat kriterium var att det i området skulle finnas kommunalägda grönområden och att skolan och förskolan i fråga skulle vara kommunala. Området valdes då det där finns olika typer av grönområden, både i karaktär, i storlek och i olika avstånd. Varken förskolan eller skolan markerar ut sig på något speciellt sätt. Min bedömning är att fallstudien är jämförbar med ett representativ fall eller ett ”typ fall”, vilket således inte är den ultimata typen av fallstudie för generalisering.

Johansson beskriver fyra olika analytiska sätt att generalisera från en fallstudie. Ett av sätten som beskrivs är att applicera teorier eller fakta på fallstudien vilket resulterar i en teori. En annan typ av generalisering är en naturalistisk generalisering. Denna sker genom att jämföra en uppsättning av fall. Ett nytt fall läggs till repertoaren av andra fall från vilket man kan generalisera (Johansson, 2004). Den här fallstudien kan till viss del jämföras med dessa två typer av analyser.

Teorier, kvalitativa och kvantitativa studier har presenterats och vidare hänvisats till fallstudien i fråga. Den naturalistiska generaliseringen genererar dock ofta en ny teori eller ett nytt fall (Johansson, 2004), vilket den här studien inte gör. I mångt och mycket stämmer andra resultat och teorier överens med denna, vilket kan ha att göra med att studien är mer av ett representativt fall.

Flyvberg menar att värdet i fallstudien, det kontextuella, kan försvinna när den sammanfattas eller generaliseras på hög nivå. Ett sätt att lyckas med fallstudien är att beskriva fallet väl och hålla det öppet (Flyvberg, 2006). Den här undersökningen är öppen på det sättet att det inte lagts någon ”värdering” i resultatet. Läsaren får här själv tolka resultatet och vidare i diskussionen bedöma de stödjande teorierna och resultaten som hänvisas här. Kan då den här fallstudien generaliseras? Fallstudien kan ha en betydelse på en mer generell nivå då många av resultaten jämförts med tidigare forskning, både kvalitativa och kvantitativa som pekar på liknande resultat.

REKOMMENDATIONER OCH SLUTSATS

Bevara och utvärdera

Närheten till natur, eller önskad typ av natur visar sig vara av stor vikt för skolor och förskolor. Att påverka avståndet till grönområden är svårt. I och med framtida exploatering kan kommuner se till att de grönområden som används frekvent bevaras och att nya grönområden planeras in i och med framtida bebyggelse. Närheten till grönområden för förskolor och skolor påverkar hur mycket tid som spenderas i utemiljön och närmiljön är ofta den som används mest frekvent även då det kanske inte är enbart avståndet i sig som avgör, utan även trafik och antal personal per barn. I och med exploatering krävs det en större inblick i de grönområden som används då inte all närmiljö är av lika stor vikt. Både större naturområden som för vissa förskolor och skolor kräver en viss transport samt närnaturen kompletterar varandra. De bidrar med olika kvalitéer som gynnar olika typer av aktiviteter och åldrar som alla är viktiga för förskolors och skolors verksamhet i utemiljön.

Grönområdets karaktär

Grönområdets karaktär har betydelse för användandet. Rekreativa grönområden med låg bullernivå anses som viktigt men är komplicerat att skapa. Detta är något att beakta vid framtida exploatering speciellt i de områden som idag faktiskt är relativt tysta. Orörd natur eller en vild karaktär samt artrikedom var något som de intervjuade uppskattade. Att främja den typen av karaktär i grönområden och den biologiska mångfalden i och med skötsel är därför av betydelse. Variationsrik natur anses som viktigt och kan även gynnas. En kombination av öppet och slutet skapar olika miljöer och samlingsplatser. Detta är något som kan skapas genom förtätning och röjning i grönområdena. Träd som passar för barnens klättring är ett positivt element. De träd som passar för klättring bör sparas och främjas. Att spara träd som faller skapar bra miljöer där motoriska övningar kan utövas. Dessa träd främjar

även den biologiska mångfalden och kan gynna den pedagogiska verksamheten i form av lärande av djur och natur. Grenar och stockar kan även användas till att bygga kojor, hinderbanor och dylikt. En variation av olika busk- och trädarter samt markvegetation bör gynnas då detta anses positivt. Att plantera in fler typer av träd- och buskarter som naturligt skulle kunna finnas i vissa av grönområdena skulle bidra med en större variation av frukt, bär, löv och så vidare att nyttja i undervisningen.

Vägar, trafik, buller

Säkerhetsaspekten kring förskolor och skolor påverkar vilka grönområden som nyttjas. Ett av orosmomenten ligger kring vägar med trafik och buller, både till och från grönområdet men också kring grönområden. Vägar, trottoaren och hastigheter bör därför ses över kring förskolor och skolor. Avgränsningar skärmar av trafiken i grönområden men inte buller. Min mening är att grönområden utsätta för trafik men med avgränsningar fortfarande skulle ses som ett hinder på grund av bullret och känslan av närheten till trafiken. Även andra faktorer måste tas hänsyn till i och med detta, medborgarna i stort, djurlivet och dess spridning. I grönområden som inte ligger i direkt anslutning till stora vägar skulle eventuellt "naturliga" avgränsningar bidra. Att skapa barriärer med hjälp av vegetation nära vägar skulle eventuellt bidra till en säkrare upplevelse. Detta är något som skulle kunna tillämpas vid branter och dylikt som kan utgöra ett hot.

Större kunskap om grönområdena

Även om de intervjuade har en god kännedom om området så spelar vanans makt in. Det kan även vara svårt att avgöra huruvida grönområden är privatägda eller inte. För att få ny input för vilka grönområden som finns förfogande skulle personal med god kunskap om naturmarkerna och parkerna från kommunen i fråga kunna visa på

vilka grönområden som går att använda och vad dessa innehåller.

Schematisk uppdelning av dagen, fördelning av resurser

Den schematiska uppdelningen av dagen kan leda till att tiden inte finns för besök av grönområden. Brist på personal eller för stora barngrupper kan också bidra till en osäkerhet i och med utomhusvistelse. Rutiner och scheman kanske kan bli mer flexibla för att öka möjligheten att använda sig av utomhuspedagogik. Kan det vara så att resurserna måste omfördelas eller att rutiner kan ändras så att fler lärare kan hjälpa till? En bristande kunskap kan även öka oron kring utomhusvistelse med för få personal per elev. Att vara ute ska inte ses som något jobbigt eller hämmande utan som ett hjälpmedel och ett komplement till den vanliga undervisningen. Projektet "Sal till naturen" visar hur tiden och schemat faktiskt kan förändras för att skapa fler möjligheter för utomhusvistelse. En ökad kommunikation mellan lärare, ledning, föräldrar och kommunen behövs för att vidare se vad som bör prioriteras och vilka åtgärder som är möjliga genomföra.

Erfarenhet och kunskap

Lärare och förskolelärares kunskap och erfarenhet av utomhuspedagogik kan påverka vistelsen i naturen. Att inte ha kunskapen om vad som går att utföra i naturen skapar en osäkerhet som bidrar till att naturen inte används alternativt att utomhusvistelsen inte blir en positiv upplevelse för de inblandade. En ökad kunskap kan således öka användandet av utomhuspedagogik och upplevelsen av att vara ute. En ökad kunskap skulle även kunna påverka pedagogerna att i större utsträckning vara ute ensamma eller med färre personal. Om inte tid eller pengar finns för en vidareutbildning så bör de med en viss erfarenhet och kunskap kunna bistå med hjälp till de som saknar detta.

Intresse, stöd och målsättning

Dessa faktorer påverkar utomhusverksamheten i största grad. Är utomhusverksamhet något som ledning och personal ser som en viktig del av undervisningsarbetet bör detta skrivas in i verksamhetsplaner och arbetsplaner. Detta ger stöd för såväl nyanställda som för de som arbetat under en längre tid. Intresse från ledning och personal är

något som ingen annan kan påverka utan som måste komma från dem själva. I grund och botten tror jag att ett intresse ligger i att personen ser sitt arbete som viktigt, får beröm för framsteg och ser värdet i det som utövas. Finns det då kunskap om utomhuspedagogik, en god kommunikation, tydliga mål och stöd bör det underlätta.

REFERENSER

Andersson, A., Davidsson M. (2007). *Undervisning utomhus: Vilka faktorer påverkar pedagogernas möjligheter att undervisa utomhus?*. [online]. Göteborg: Göteborgs Universitet. Lärarutbildning. Examensarbete 2007:370. Tillgänglig: <http://hdl.handle.net/2077/9765> (2012-04-18)

Axelsson Lindgren, C. (1990). *Upplevda skillnader mellan skogsbestånd – rekreations- och planeringsaspekter*. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet. Stad och Land 87

Beck-Friis, M. (2003) *Förskolors inställning till och användning av stadens natur*. [online]. Uppsala: Sveriges lantbruksuniversitet. Skogsvetarprogrammet. Examensarbete 2003:13. Tillgänglig: ex-epsilon.slu.se:8080/archive/00000198/01/exjobb_13.pdf (2012-04-18)

Bentsen, Peter (2010). *Udeskole – udeundervisning og brug af grønne områder i danske skoler*. [online]. Dansk resumé, Ph.d.-avhandling presenterad vid Festauditoriet på Fredriksborg Campus, 26 november. Danmark: Köpenhamns Universitet. Tillgänglig: https://docs.google.com/viewer?a=v&q=cache:t5nd3XkygvYJ:www.udeskole.dk/media/peterbentsen_phd_resume.pdf+&hl=sv&gl=se&pid=bl&srcid=ADGEESi2HN8pDEFW-sw_2b3dT3lllhpBGIWKirDcS8RpH80pdudcf2gKGOfwVbzFHGmVX0rjftNKhwt2AfB3iknJLQ9WtU5KyFbYnrl7m1CPDq1AXXw76jPTtc_O51y-7HqfOvDq8oHGF&sig=AHIEtbSvA-sXQIFNJvvPC8BDtpawiTe8-A (2012-04-19)

Bentsen, P, Mygind, E, Randrup, B, T. (2009). *Towards an understanding of udeskole: education outside the classroom in a Danish context*. [online]. Danmark: Köpenhamns Universitet. Tillgänglig: <http://dx.doi.org/10.1080/03004270802291780> (2012-04-19)

Bergquist, L. (2008). *Viktiga egenskaper hos framgångsrika svenska skolskogar*. [online]. Umeå: Sveriges lantbruksuniversitet. Skogshushållning. Examensarbete 2008:229. Tillgänglig: <http://ex-epsilon.slu.se:8080/archive/00002871/> (2012-04-18)

Bärring, B, A-M. Grahn, P. (1995). *Grönstrukturens betydelse för användningen: en jämförande studie av hur människor i barnstugor, skolor, föreningar, vårdinstitutioner m fl organisationer utnyttjar tre städers parkutbud*. Alnarp: Sveriges Lantbruksuniversitet. 1995:3

Dahlgren, L, O. Szczepanski, A. (1997). *Utomhuspedagogik: Boklig bildning och sinnerlig erfarenhet: ett försök till bestämning av utomhuspedagogikens identitet*. Linköping: Linköping universitet. Skapande vetande 31

Faskunger, J. (2007). *Den byggda miljöns påverkan på fysisk aktivitet: En kunskapssammanställning för regeringsuppdraget "Byggd miljö och fysisk aktivitet"*. Tillgänglig: <http://www.fhi.se/Publikationer/Alla-publikationer/Den-byggda-miljons-paverkan-pa-fysisk-aktivitet/> (2012-02-20)

- Flyvberg, B. (2006). Five Misunderstandings About Case-Study Research. *Environment and Behavior*. 12(2) . 219-245
- Grahn, P. & Stigsdotter U. (2003). Landscape planning and stress. *Urban Forestry & Urban Greening* 2(1), 1-18
- Grahn, P. (1997). Lekar i skog ger barn identitet. *Skog och forskning* 1, 52-57
- Grahn, P. Mårtensson, F. Lindblad, B. Nilsson, P. Ekman A. (1997). *Ute på dagis: hur använder barn daghemsgården: utformningen av daghemsgården och dess betydelse för lek, motorik och koncentrationsförmåga*. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet. Stad och land 145
- Grahn, Patrik. (1992). *Människors behov av parker - amerikansk forskning idag*. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet. Stad och Land 107
- Grahn, P. (1991). *Om parkers betydelse: parkers möjligheter att underlätta och berika föreningsverksamhet och arbete på daghem, skolor, servicehus och sjukhus*. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet. Stad och Land 93
- Gunnarsson, A. Palenius, L. (2004). *Stadsskog blir skolskog*. Alnarp: Movium, Sveriges Lantbruksuniversitet. (Gröna fakta 2004:3)
- Harry, T. (2003). I naturen sjunker blodtrycket. *Skog och forskning* 2, 10-13
- Ingvar, D. (1975). Staden och hjärnan. s 75-82 Ackning, C-A. (red) *Bygg mänskligt*. Avskild och Kärnekull. Stockholm. Citerat i: Grahn, P. (1991). *Om parkers betydelse: parkers möjligheter att underlätta och berika föreningsverksamhet och arbete på daghem, skolor, servicehus och sjukhus*. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet. Stad och Land 93
- Jansson, M. (2009). *Management and use of Public Outdoor Playgrounds*. [online]. Diss. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet. Tillgänglig: <http://pub.epsilon.slu.se/2070/> (2012-04-18)
- Johansson, R. (2004). Types of Generalisation from a Single Case. *Romanian Journal of Applied Psychology* 6(3-4), 213-221
- Järngren, A. Liedholm, M. Sandin, M. (1981). *Den byggda miljöns symbolvärden. Attityder till bevarande av industrialismens boendeformer*. Statens råd för byggnadsforskning. Rapport R 22:1981. Stockholm. Citerad i: Grahn, P. (1991). *Om parkers betydelse: parkers möjligheter att underlätta och berika föreningsverksamhet och arbete på daghem, skolor, servicehus och sjukhus*. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet. Stad och Land 93
- Kaplan, R. Kaplan, S. (1989). *The experience of nature: a psychological perspective*. Cambridge: Cambridge University
- Kaplan, R. Kaplan, S. Ryan, L, R (1998). *With people in mind. Design and Management of Everyday nature*. Washington DC: Island press
- Knutsson, A. Laestadius, C. (2005) *Utomhuspedagogik – Vad motiverar, vad hindrar pedagogerna?*. [online]. Luleå: Luleå Tekniska universitet. Lärarytbildning. Examensarbete nr 2005:029. Tillgänglig: epubl.ltu.se/1652-5299/2005/029/LTU-LAR-EX-05029-SE.pdf (2012-04-18)

- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur
- Kylin, M. (2004). *Från koja till plan*. [online]. Diss. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet. Tillgänglig: <http://pub.epsilon.slu.se/600/> (2012-04-18)
- Liu, G. C. Wilson J. S., Qi, R., Ying, J. (2007). Green Neighborhoods, Food Retail and Childhood Overweight: Differences by Population Density. *American Journal of Health promotion*. [online]. 21(4). 317-325. Tillgänglig: <http://ukpmc.ac.uk/abstract/MED/17465177> (2012-01-20)
- Maas, J. Verheij, R.A., Groenewegen, P.P., de Vries, S., Spreeuwenberg, P. (2006). Green space, urbanity and health: how strong is the relation? *Journal of Epidemiology & Community Health*. [online]. 60(7). 587-592. Tillgänglig: <http://jech.bmj.com/content/60/7/587.full> (2012-02-20)
- Mårtensson, F. (2009). Lek i verklighetens utemarker. I: *Leka för att lära: utveckling kognition och kultur*. S 163-185. Lund: Studentlitteratur
- Nacka kommun. (2011). *Grönstrukturprogram för Nacka kommun 2011*. [online]. Tillgänglig: <http://infobank.nacka.se> (2012-04-18)
- Nacka kommun. (2009). *Kartläggning av förskolors och skolors användning av grönområden i Nacka*. [online]. Tillgänglig: http://www.nacka.se/web/omsorg_stod/folkhalsa/friluftsliv_motion/Sidor/kartlaggning_gronomraden.aspx (2012-04-18)
- Nacka kommun. (2008) *Folkhälsorapport 2008*. [online]. Tillgänglig: http://www.nacka.se/web/politik_organisation/ekonomi/statistik/befolkning/Sidor/folkhalsorapport.aspx (2012-04-19)
- Nacka kommun. (2010). *Nackas rekreativa grönstruktur, Underlagsrapport till grönstrukturplan för Nacka kommun*. [online] Tillgänglig: http://www.nacka.se/web/bo_bygga/planering/oversiktlig/gallande/gronprogram/Documents/rekreativsvarden_webb.pdf. (2012-04-18)
- Piaget, J. (1962). *Play, dreams and imitations in childhood*. Norton & company. New York. Citerat i: Grahn, P. (1991). *Om parkers betydelse: parkers möjligheter att underlätta och berika föreningsverksamhet och arbete på daghem, skolor, servicehus och sjukhus*. Alnarp: Sveriges lantbruksuniversitet. Stad och Land 93
- Rydberg, D. Aronsson, M. (2004). *Vår tätortsnära natur - en bok om förvaltning och skötsel*. Jönköping: Skogsstyrelsen
- Rydberg, D. Falck, J. (1999). *Vår skog runt knuten*. Alnarp: Movium, Sveriges Lantbruksuniversitet. (Gröna Fakta 1999:7). S. 6-8
- Skolverket. (2011). *Läroplan för grundskolan, förskoleklasser och fritidshem 2011*. [online]. Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/> (2012-02-20)
- Skolverket. (2010). *Läroplan för förskolan Lpfö 98*. [online]. Tillgänglig: <http://www.skolverket.se/> (2012-02-20)

SCB, Statistiska centralbyrån. (2010). Sveriges officiella statistik, statistiska meddelanden, *Tätorter 2010*. [online]. Tillgänglig: http://www.scb.se/Pages/PublishingCalendarViewInfo_____259923.aspx?PublObjId=15033 (2012-04-18)

Szczepanski, A. Dahlgren, O, L. (2011). Lärares uppfattning av lärande och undervisning utomhus. *Didaktisk Tidskrift* [online]. 20 (2). 119-144. Tillgänglig: www.didaktisktidskrift.se/AndersSzczepanskijan.pdf (2012-04-18)

Tallhage, L, I. (2000). *Unga är också medborgare*. Karlskrona: Boverket.

Taylor, F, A. Wiley, A. Kuo, F, E. Sullivan, W, C. (1998). Growing upp in the inner city: Green spaces as places to grow. *Environment and Behavior*. [online]. 30. 3-27. Tillgänglig: <http://eab.sagepub.com/content/30/1/3.full.pdf+html> (2012-02-20)

Ward Thompson, C. Aspinall, D. Montarzino, A. (2007). The childhood factor: Adults visits to green places and the significance of childhood experience. *Environment and Behavior*. [online]. 40(1), 11-143. Tillgänglig: <http://eab.sagepub.com/content/40/1/111> (2012-02-10)

WHO, World Health Organisation. (2002). *The World Health Report 2002: Reducing Risks, Promoting Healthy Life*. [online]. Tillgänglig: http://www.who.int/whr/2002/en/whr02_en.pdf (2012-02-20)

Wibeck, V. (2000). *Fokusgrupper – Om fokuserade gruppintervjuer som undersökningsmetod*. Lund: Studentlitteratur

WWW

Skogen i skolan. Hemsida, [online](2012-02-07) Tillgänglig: <http://skogeniskolan.se/skolskogar> (2012-02-20)

NCU, Nationellt centrum för utomhuspedagogik. Hemsida, [online](2012-02-06) Tillgänglig: <http://www.liu.se/ikk/ncu?l=sv> (2012-02-20)

FNs konvention om barns rättigheter. Hemsida, [online](1989) Tillgänglig: <http://www.barnensraddningsark.com/fn-barnkonvention-hela.shtml> (2012-04-19)

Muntliga källor

Wilhelmsson B. Utvecklingsledare, Skogen i Skolan. Samtal. 2012-02-15

Bilder

Illustrationer/foton är tagna/gjorda av författaren om inget annat anges.

BILAGOR

Bilaga 1: Intervjuguide

Bilaga 2: Mail skola

Bilaga 3: Mail förskola

Bilaga 1: Intervjuguide

Inledande frågor:

1. Namn?
2. Storlek på klassen/gruppen?
3. Hur länge ni arbetat inom (för)skolan?
4. Bor ni i Nacka? Har ni god kännedom om området?

Generella frågor/Lättsammare frågor

Besöksfrekvens/avstånd

5. Hur ofta besöker ni grönområden för lek eller pedagogisk verksamhet?
6. Är besöken schemalagda eller oregelbundna?
7. Hur tar ni er dit?

Aktiviteter i naturen/Syfte

8. Vad gör ni för aktiviteter grönområdena?

Hinder för besök/brister:

9. Skulle ni vilja besöka naturen oftare?
10. Vilka hinder finns det som påverkar att utomhusaktivitet inte blir av?

Direkta frågor om området samt andra områden som tas upp/Svårare frågor

Användande av grönområden i Nacka

11. Vilka grönområden används? Visa på karta
12. Varför besöks de, vad är positivt, eventuellt negativt med dem?
13. Beskriv besöket – vad gör ni, hur ofta är ni där?
14. Vilka grönområden i närheten används inte? Visa på karta
15. Varför besöks de inte?

En god utemiljö:

16. Beskriv ett optimalt grönområde för barnen.
17. Beskriv en bra utemiljö för er.

Metafor, x antal karaktärer av grönområden beskrivs

18. Tänkte beskriva några typer av grönområden för er. Vilka föredrar ni?

Artrik

I grönområdet finns en rik flora och fauna med insekter, blommor, bär osv.

Rofyll

Grönområdet är rymligt, städlat och ger en trygg och skyddad känsla. Här störs man inte av livliga aktiviteter och det finns platser att dra sig undan på.

Allmänning/plan

En robust och tålig miljö som tål lek och rörelse. Grönområdet består av en större gräsmatta för lek och sport.

Rymd

Ett större område som känns fritt, det är lätt att röra sig här. Området har en naturprägel med rums känsla samtidigt som det inte finns några barriärer.

Viste/lek

Grönområdet är en robust miljö med lekredskap, klätterträd, buskar, stenar.

Vild

Ett större grönområde som har naturprägel med stenblock, vatten, djur. Naturen ser opåverkad ut.

Stöd för användandet av näranaturen

19. Visar skolans ledning stöd för pedagogisk verksamhet utomhus?
20. Finns det utomhuspedagogiska arbetet inskrivet i skolans verksamhetsplan/arbetsplan?
21. Bidrar utomhusvistelse till att uppnå skolans mål?
22. Har ni fått någon kunskap om utomhuspedagogik i er utbildning?
23. Har ni något eget intresse av att vistas i naturen?

Avslut

Bilaga 2: Mail skola

Bästa pedagog/lärare i årskurs 1-6

Mitt namn är Jenni Nordström och jag arbetar just nu med en undersökning i uppdrag av kommunen angående förskolors och skolors användande av sin näranatur. Jag studerar vid Sveriges Lantbruksuniversitet och läser sista terminen inom landskapsarkitektur. Efter att ha praktiserade på Nacka kommun under hösten så har jag nu påbörjat min masteruppsats i samarbete med dem.

Undersökningen är en utveckling av en tidigare studie som kommunen genomförde där grön-, strand och vattenområden som förskolor samt skolor använder kartlades. Syftet med kartläggningen var att materialet vidare skulle kunna användas som underlag i olika planeringssammanhang, och då säkra tillgång till grön-, strand- och vattenområden för barnen i Nacka.

Undersökningen som pågår just nu är en fallstudie av området kring er skola. Syftet med uppsatsen är att ta reda på förskolor och skolors användning av sin närnatur med fokus på er och er omgivning. Resultatet av undersökningen kommer förhoppningsvis att fungera som ett underlag i arbetet med förbättringen av förskolors och skolors närmiljöer i Nacka, samt att försöka tillfredsställa andra behov relaterade till närnaturen.

Underlaget för undersökningen kommer att vara baserat på intervjuer. Därför hoppas jag att några av er lärare/pedagoger från årskurs ett till sex på Järlaskolan är intresserade av att delta! Jag vet att ni har ett pressat schema men jag hoppas att minst en pedagog/lärare från varje årskurs kommer att vilja vara med då era erfarenheter är av stor betydelse. Intervjuerna kommer att vara i grupp och ta ca 1,5 timma där pedagoger/lärare från årskurs 1-3 är i en grupp, mellanstadie pedagoger/lärare från årskurs 4-6 i en annan. Förslagsvis kommer intervjuerna att äga rum under vecka 10.

Kontakta mig på telefon eller mail under nästa vecka (7) om ni är intresserade av att delta eller för vidare information.

Tack på förhand och tack för att du tog dig tid att läsa detta, din medverkan är viktig!

Mobil: -----Mail: -----

Vänliga Hälsningar Jenni Nordström

Bilaga 2: Mail förskola

Bästa pedagog!

Mitt namn är Jenni Nordström och jag arbetar just nu med en undersökning i uppdrag av kommunen angående förskolors och skolors användande av sin näranatur. Jag studerar vid Sveriges Lantbruksuniversitet och läser sista terminen inom landskapsarkitektur. Efter att ha praktiserade på Nacka kommun under hösten så har jag nu påbörjat min masteruppsats i samarbete med dem.

Undersökningen är en utveckling av en tidigare studie som kommunen genomförde där grön-,strand och vattenområden som förskolor samt skolor använder kartlades. Syftet med kartläggningen var att materialet vidare skulle kunna användas som underlag i olika planeringssammanhang, och då säkra tillgång till grön-, strand- och vattenområden för barnen i Nacka.

Undersökningen som pågår just nu är en fallstudie av området kring er förskola. Syftet med uppsatsen är att ta reda på förskolor och skolors användning av sin näranatur med fokus på er och er omgivning. Detta är därför en chans för dig/er att vara med och påverka!

Resultatet av undersökningen kommer förhoppningsvis att fungera som ett underlag i arbetet med förbättringen av förskolors och skolors närmiljöer i Nacka, samt att försöka tillfredsställa andra behov relaterade till närnaturen.

Underlaget för undersökningen kommer att vara baserat på intervjuer. Därför hoppas jag att några av er pedagoger från Kristallen är intresserade av att delta då er erfarenhet är av stor vikt! Det bästa för min undersökning skulle vara om en till två pedagoger per avdelning skulle kunna vara med. Detta skulle resultera i en till två gruppintervjuer som vardera skulle ta cirka 1,5 timma. Vad jag förstår det som så kanske det här upplägget inte kommer passa er i brist på tid. Kom gärna med förslag på en alternativ lösning! Förslagsvis kommer intervjuerna att äga rum vecka 9 eller 10.

Tack på förhand och tack för att du tog dig tid att läsa detta!

Vänligen
Jenni Nordström

Mobil: -----

Mail: -----

Mail 2: -----

Jenni Nordström

Degree Project in landscape planning, 30 hp
Masterprogramme Urban Landscape Dynamics
Alharp, 2012